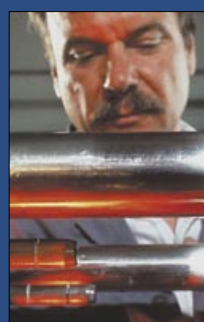

TÁRCATÜKÖR 2004

FOGLALKOZTATÁSPOLITIKAI ÉS MUNKAÜGYI MINISZTERIUM

KÖSZÖNTŐ

2002 májusában, amikor a Medgyessy-kormány megalakult, a közvélemény kedvezően fogadta, hogy négyévnyi szünet után újra önálló minisztérium igazgatja a munka világának ügyeit. Azóta bebizonyosodott, hogy nemcsak egy választási ígéret betartását jelentette a régi-új tárca létrehozása, hanem annak a felismerését is, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás folyamatában a foglalkoztatáspolitikai területén elengedhetetlen az anyagi és szervezeti erők koncentrációja. Olyan fontos kérdések kerültek előtérbe, mint a hazai foglalkoztatás színvonalának emelése, a bérek felzárkóztatása, a humán erőforrások fejlesztése és az életen át tartó tanulás rendszerének kiépítése. Halaszthatatlan feladattá vált a foglalkoztatási szempontból hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és rétegek segítése, valódi esélyteremtés a munkaerőpiacon. Mindemellett helyre kellett állítani a szociális párbeszéd intézményeit, hogy rendezett munkaiügyi kapcsolatok mellett feloldhatók legyenek a munkáltatók és munkavállalók között szükségszerűen keletkező konfliktusok.

Mintegy húsz hónappal a tárca létrehozása után, a kötelező szerénység mellett is megállapítható, hogy

Budapest, 2004. február

a KSH év végi adatai szerint hazánkban sikerült növelni a foglalkoztatottak számát és régen nem látott mértékűre leszorítani a munkanélküliek arányát. A bérek pedig olyan tempóban emelkedtek, hogy egyes területeken el is szakadtak a gazdasági realitásoktól. Sikerült hatékony együttműködést kialakítani a szociális partnerekkel és civil szervezetekkel, miközben szembesültünk új kihívásokkal is, amelyek a gazdasági struktúra átalakulásával, az EU-csatlakozás dátumának közeledtével jelentek meg. Nagy erőfeszítéseket tettünk a gyárbezárások következtében munka nélkül maradt emberek elhelyezésére, a regionális munkaerő-piaci feszültségek megoldására vagy például a korábban magasabb képzettséggel jelentkező pályakezdő fiatalok foglalkoztatására, a távmunka, a részmunkaidős foglalkoztatás elterjesztésére.

Ennyit szerettem volna felvillantani a munkaiügyi tárca közelmúltjából, hogy kedvet ébresszek kiadványunk forgatásához, amely címéhez híven, valóban tükröt tart az olvasónak az államigazgatás egy olyan területéről, amelyhez – életünk aktív szakaszában – mindannyian szorosan kötődünk.

Burány Sándor
foglalkoztatáspolitikai és munkaiügyi
miniszter

Tartalom

KÖSZÖNTŐ.....	1
JÓLÉTI FORDULAT - EURÓPAI BÉREKÉRT ÉS FOGLALKOZTATÁSÉRT!	3
Stabil és bővülő foglalkoztatás.....	3
Bérpolitika, keresetalakulás	4
Munkahelyteremtő, foglalkoztatásbővítő, alkalmazkodást segítő programok	6
Munkahelyteremtő beruházások	7
Megoldások az elbocsátások és munkahelyek megszűnésének kezelésére.....	8
Hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatását segítő programok	8
„Esélyt a fiataloknak” program	10
Közmunka programok	11
„Élhetőbb faluért” program.....	11
„Esélyt a jövőnek” program.....	12
Alkalmi munkavállalói könyvvvel történő foglalkoztatás	12
Egységes munkaügyi nyilvántartási rendszer	13
Életen át tartó tanulás - felnőttképzés.....	13
Humánerőforrás-fejlesztési programok európai uniós támogatással	14
A MINISZTERIUM FELADATKÖRE ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE.....	17
A minisztérium helye, szerepe a kormányzati munkamegosztásban.....	17
Stratégiai jellegű célok, feladatok	17
Jogszabályalkotás, kapcsolat a törvényhozással	19
Feladatok a T. Házban.....	20
Az európai integrációs folyamatból adódó tárcafeladatok.....	21
A minisztérium szervezete és intézményei	25
A minisztérium társadalmi kapcsolatai, érdekegyeztető partnerei.....	29
MELLÉKLET	
A Munkaerő-piaci Alap bevételei és kiadásai	32

JÓLÉTI FORDULAT - EURÓPAI BÉREKÉRT ÉS FOGLALKOZTATÁSÉRT!

A Medgyessy-kormány nemcsak Magyarország gazdasági teljesítményét, versenyképességét kívánja fokozatosan felzárkóztatni az Európai Unióhoz, hanem az itt élő emberek életkörülményeit is. Az a célunk, hogy a munkajövedelmek nálunk is stabil és magas színvonalú megélhetést biztosítsanak. Ehhez pedig az szükséges, hogy mind a bérek, mind pedig a foglalkoztatás színvonalát fokozatosan közeleítsük az Európai Unió országainak átlagához.

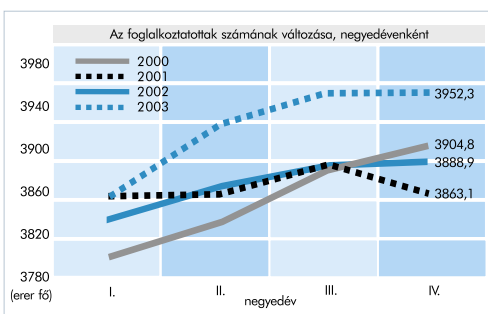
Stabil és bővülő foglalkoztatás

Az Orbán-kormány romló munkaerő-piaci folyamatokat hagyott hátra. A foglalkoztatási gondokat erősítette, hogy a gazdasági konjunktúra megtorpanásának időszakában került sor a minimálbéreknek a munkaadók terheit egyoldalúan növelő emelésére és a forint árfolyamának erőltetett ütemű felértékelődésére. Így hiába szoltak a sikerjelentések az egyre kisebb munkanélküliségi rátáról, ez csak azt jelentette, hogy nőtt az inaktivitás, a munkaerőpiacról távollévők száma. 2001 végén a munkaerőpiacon jelenlévők száma 70 ezer fővel volt kevesebb, mint egy évvel korábban. Nem csupán azok lettek kevesebben, akiknek volt munkájuk, hanem azok is, akik szerettek volna dolgozni, de ehhez már nem kaphattak segítséget.

Javuló trendek, dinamikus munkaerőpiac, sokasodó kihívások

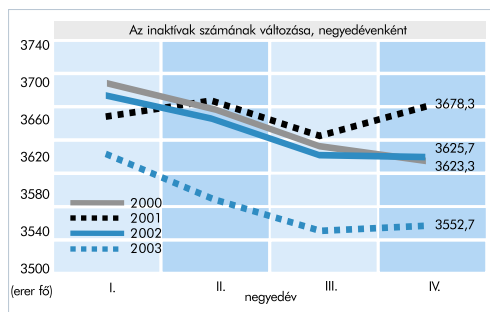
Egy romló trendet kellett tehát megfordítani, méghozzá jóval kedvezőtlenebb gazdasági feltételek között, mint amelyek az előző négy évben rendelkezésre álltak. Éppen ezért könyveljük el nagy eredménynek, hogy **2002-ben** - negyedévről negyedévre - **már ismét emelkedett a foglalkoztatottság**, és ez a tendencia azóta is folytatódik. 2003 végén már 3 millió 952 ezer volt a foglalkoztatottak száma, több mint 63 ezerrel fővel meghaladva az előző évit – ez tízéves rekord. A munkanélküliek száma gyakorlatilag nem változott az egy évvel korábbi adathoz képest, így nőtt a munkaerő-piaci részvétel, a gazdasági aktivitás. 2003 decemberében 74 ezerrel kevesebb volt a gazdaságilag inaktívak létszáma, mint az előző évben. A folyamatok kedvező alakulásában szerepet játszott, hogy a béremelések és az adókedvezmények hatására nőtt a munkavállalási hajlandóság, és a kormány egyre nagyobb gondot fordít a gazdaságfejlesztésre, a hátrányos helyzetűek munkaképességének javítására, munkaerő-piaci integrációjára, növelte a közmunkaprogramokra fordított kiadások nagyságrendjét.

Miközben a foglalkoztatási mutatók enyhén javuló tendenciát jeleznek, az is tény, hogy külső és belső okok miatt **felgyorsult a gazdasági és munkaerő-piaci váltás, alkalmazkodás kényszere**. Újabb szerkezet-átalakulási periódus vette kezdetét: csökken az alacsonyabb kvalifikációt igénylő munkahelyek száma, emelkedik a magasabb tudást, korszerűbb ismereteket igénylőké. A munkaerőpiacon tapasztalható eseményekből ennek a folyamatnak a felgyorsulására következtethetünk. A jelek arra mutatnak, hogy Magyarország töркеvonzó képessége minden kedvezőtlen körülmény ellenére fennmarad.

A gazdálkodó szervezetektől rendszeresen gyűjtött információink szerint az előttünk álló 2004. I. félévi időszakban nemzetgazdasági szinten folytatódik a foglalkoztatotti létszám növekedése. A megkérdezett 4810 cég közül mintegy 27%-os a növekvő és 16%-os a csökkenő foglalkoztatotti létszámot jelzők aránya. A gazdálkodó szervezetek többségénél – 59%-ánál – nem várható változás e tekintetben. Ez azt mutatja, hogy a cégek többségének munkaerő-politikáját továbbra is a stabilitás jellemzi. A létszámcsökkenések és –felvételek eredőjeként azzal számolhatunk, hogy 2004. első félévében 32-33 ezer fős foglalkoztatotti létszámnövekedés várható. Ennek nagy része a feldolgozóiparban, az építőiparban és a kereskedelemben realizálódhat.

Fontos megjegyezni, hogy a nagy létszámú vállalkozásoknak 32%-a, az 50 főnél kisebb létszámú cégeknek mindössze 7%-a számol létszámcsökkenéssel 2004. első félévében. Ugyanakkor a felkeresett gazdálkodó szervezetek jelzései szerint közel 15%-ban a megfelelő – elsősorban szakmunkás – munkaerő hiánya miatt nem elégséges a kapacitás-kihasználtság. Miközben egyelőre változatlanul alacsony a kereslet a pályakezdő fiatalok iránt, kedvező tendencia, hogy egy év leforgása alatt 10% ponttal (29%-ra) emelkedett azon cégek aránya, amelyek igénylik a pályakezdők foglalkoztatását.

Az EU-csatlakozás foglalkoztatási hatásai fokozatosan bontakoznak ki a tagállamok munkaerőpiacainak megnyitásával, a támogatott programok elindításával. A hatástanulmányok a munkaerő-kereslet – elsősorban a képzett munkaerő iránti kereslet – növekedését jelzik, és ez általában a fiatal generáció helyzetét javítja. Arra számíthatunk, hogy az informatikai és távközlési beruházások területén az EU-csatlakozásnak jelentős lélektani hatása lesz: egyrészt fokozza a piacon most jelen lévő tulajdonosi csoportok aktivitását, másrészt a bizalom erősödésével új befektetők,

s ezáltal új tőke megjelenéséhez vezet. Az informatikai szektor ismételt fellendülése pedig vonzhatja a jól képzett, fiatal szakembereket.

A külföldi munkavállalás lehetősége is leginkább a fiatal szakemberek számára jelent kedvező lehetőséget: egy részük a formális csatlakozás előtt is az európai, illetve a globális munkaerőpiacon próbált érvényesülni, s a csatlakozással a külföldi munkavállalás további akadályai hárulnak el. Nem tudjuk még, mely országok élnek azzal a lehetőséggel, hogy átmenetileg elzárják az újonnan csatlakozó országok elől munkaerőpiacukat, de Ausztria és Németország – két legnagyobb potenciális „felvevő piacunk” – ezirányú elkötelezettsége szilárdnak tűnik. E két ország is bizonyára tesz majd kivételeket, és a többi ország közül sokan fogadják majd a magyar munkavállalókat.

Bérléti politika, kereset alakulása

A nemzetgazdaságban 2002-2003-ban kiugróan magas, a két év alatt összességében mintegy 25%-os reálkereset-növekedés valósult meg, amihez számottevő mértékben hozzájárultak a kormány közszférában megvalósított bérléti politikai intézkedései, a személyi jövedelemadó-rendszerben végrehajtott könnyítések, valamint a minimálbér adómentessége is. E jelentős bérléti intézkedések eredményeként a nemzetgazdaságon belül az alkalmazásban állók közel negyedét foglalkoztató költségvetési szférában 38% volt a reálkereset-növekedés, és a versenyszférában is számottevően, 19%-kal javult a keresetek vásárlóereje.

A költségvetési szféra magas kereseti dinamikáját alapvetően a mintegy 560 ezer közalkalmazottat érintő, 2002. szeptember 1-jei illetményemelés határozta meg, amelynek hatása nagyobb részt a 2003. évi statisztikai adatokban tükröződik. Az átlagosan 50%-os illetményemelés az illetménytábla egységesítésével, a közalkalmazotti kereseti arányok kiigazításával valósult meg, aminek eredményeként a magas

kvalifikált közalkalmazottak anyagi megbecsülése mind relatív, mind abszolút értelemben jelentősen javult. Az intézkedések hatására érezhetően javult a közalkalmazotti munkakörök, foglalkozások presztízsze, munkaerő-megtartó, sőt vonzó képessége.

A költségvetési szféra többi területén is folytatódott a kiigazító, felzárkóztató bérintézkedések. A köztisztviselők illetményemelésének mértéke 2003. július 1-jei hatállyal - a korábban eldöntött program második ütemeként - átlagosan mintegy 15%-os volt. Ugyancsak kiemelt, összességében 50%-os emelésben részesültek 2003. második félévében az igazságszolgáltatásban dolgozók.

A költségvetési szférában végrehajtott jelentős bérintézkedések hatására a 2003. évi bruttó átlagkereset elérte a havi 150 ezer forint körüli szintet, míg a versenyszférában az átlagkereset 125 ezer forint körül alakult. Ezek az adatok nem tükrözik azonban azt a jelentős különbséget, ami a két szférában a munkaerő összetételében fennáll. A költségvetési szférában a magasabb szakképzettségűek, a felsőfokú végzettségűek aránya nagyobb. A szellemi munkakörökben foglalkoztatottak összehasonlítása már a versenyszféra előnyét mutatja, hiszen e munkakörökben a versenyszférában éves átlagban mintegy 200 ezer forint körüli havi keresetet lehetett 2003-ban elérni, míg a közszférában 180 ezer forintot. A költségvetési szféra bérhátránya a korábbi években a versenyszféra hasonló, azonos végzettséget igénylő munkaköreiben elérhető keresetekhez viszonyítva már tartósan mintegy 35% volt, ami nem pusztán indokolatlanul méltánytalan helyzetet jelentett, hanem érezhető kontrasztelekciót, pályaelhagyást is, helyenként akadályozva a közszolgáltatások megfelelő ellátását (pl. az egészségügyben). A bérintézkedések hatására a költségvetési szférában, összehasonlítható munkakörökben elérhető keresetek lemaradása 2003-ra jelentősen, a 35%-ról átlagosan 16%-ra csökkent. Egyes foglalkozásokban, ahol az Európai Unióban számottevő kereslet van a képzett munkaerő iránt, és a szakképesítések, diplomák elfogadása lehetővé teszi a külföldi munkavállalást (pl. orvosok, ápolók), az új kihívást már elsősorban az Unióban elérhető bérszínvonal jelenti.

A versenyszférában a keresetek növekedése is számottevő volt. A bruttó keresetek mintegy 25%-kal nőttek a két év alatt az összességében 10% körüli infláció mellett. Erre a 2001-2002. évi minimálbér-emelések és azoknak a kereseti skálán jelentkező továbbgyűrűzése mellett érezhető húzó hatása volt a költségvetési szféra látványos béremeléseinek is.

2003-ra – a korábbi évek gyakorlatától eltérően – az Országos Érdekegyeztető Tanácsban a kormányzati, munkavállalói és a munkáltatói oldal képviselői a versenyszférának ajánlott éves keresetnövekedési irányszámként – a minimálbér körüli és általában az alacsonyabb kereseti szinteken jelentősen kedvezőbbé vált adózási szabályok miatt – nem a szokásos bruttó keresetnövekedést jelölték meg, hanem a reálkereset-emelkedést 4,5%-os mértékben. A 4,5%-ra tervezett reálkereset-növekedés végül megközelítette a 10%-ot.

2003-ban az Országos Érdekegyeztető Tanács megállapodása alapján a **minimálbér** 2002 szeptemberétől biztosított adómentessége azt eredményezte, hogy a változatlan bruttó összegnél mintegy 10%-kal nőtt éves szinten a munkavállalók által kézhez kapott pénz, a munkáltatók költségei viszont nem emelkedtek, sőt a fix összegű egészségügyi hozzájárulás csökkentése következtében még mérséklődtek is. Így a munkáltatóknak mozgástere nyílt arra, hogy az előző években összenyomódott kereseti arányok kiigazítására több forrást fordítsanak.

2004-re a kormányzati bérpolitika a nemzetgazdasági teljesítmények alakulásához, a versenyképesség

megőrzéséhez, a 6% körüli inflációs várakozáshoz jobban igazodó keresetnövekedéssel, elsősorban az utóbbi években elért eredmények megőrzésével számol mind a verseny-, mind a közsférában. A versenyszférában megkötött háromoldalú országos bértmegállapodás 2004. évre 7-8% bruttó keresetnövekedést ajánl a vállalkozásoknak, ami a reálkeresetek megőrzését, kismértékű emelését teszi lehetővé. A **minimálbér** bruttó összege 6%-kal, havi 53 ezer forintra nőtt az Országos Érdekegyeztető Tanács megállapodása alapján, ami az inflációs várakozásnak megfelelő emelési mértéket jelent. Ugyancsak 6% átlagos keresetnövekedéssel számol a kormány a költségvetési intézményi sférában is.

Összességében: az utóbbi években megvalósult kiugróan magas reálbér-növekedés hozzájárult ahhoz, hogy a magyar kereseti színvonal kedvezően elmozdult az átlagosnak tekinthető európai bérekhez viszonyított vásárlóértéken korábban mindössze egyharmadnyinak számolt magyar átlagkeresethez képest, hiszen az uniós országokban a reálbér-növekedés jellemzően évi 1% körüli mértékű. Ugyanakkor nemcsak 2004-re, hanem várhatóan hosszabb távon is a bérpolitikának minden szinten, területen fokozottan kell számolnia a versenyképesség megőrzésének, javításának, a foglalkoztatás bővítésének a szempontjaival. A béralakulásnak jobban kell igazodnia a GDP, illetve a termelékenység növekedéséhez. A magyar gazdaság növekedési kilátásai azonban kedvezőek, így várhatóan lesz mozgástér az elkövetkező években is a teljesítményekkel arányban a kereseti helyzet javítására, a reálkereset további emelkedésére.

Munkahelyteremtő, foglalkoztatásbővítő, alkalmazkodást segítő programok

2003. harmadik negyedében Magyarországon a GDP növekedése 2,9% volt. A világgazdaság élénkülése a hazai növekedés gyorsulását vetíti előre. A kormányzati gazdaságpolitika fő célkitűzése, hogy a vállalkozások versenyképességének növelésével, a munkahelyteremtő és -megőrző fejlesztések ösztönzésével ki tudja használni a fellendülésből adódó lehetőséget.

A fejlesztéseket, a munkahelyteremtést ösztönzi:

- az EU szabályaival harmonizált fejlesztési adókedvezmény a legalább 10, a hátrányos helyzetű régiókban 3 milliárd forintos befektetéseknél. A munkahelyek megtartására ösztönöz a nagyberuházóknak korábban adott adókedvezményekre vonatkozó kedvező megállapodás az Európai Unióval;
- az adómentes fejlesztési tartalékképzés lehetőségének megteremtése, amely önmagában mintegy 25 milliárd forint többletforrást jelentett a vállalatoknak 2003-ban;
- a járművek és ingatlanok kivételével a két év alatt történő amortizáció lehetőségének biztosítása;
- a kisvállalkozás-fejlesztési program keretében megszerezhető támogatások, köztük az Európa Terv keretében 2003-ban elindult Technológiai Felzárkóztatási Beruházási hitelprogram, amely az ezt követő két évben 120-150 milliárd forint hitelforrással 300-350 milliárd forint új beruházást eredményezhet;
- a területfejlesztésre, felzárkóztatásra biztosított növekvő források. Közvetlenül erre a célra 2003-ban mintegy 45 milliárd forint volt felhasználható, közvetett módon pedig még további 40-45 milliárd forint;
- az infrastruktúra fejlesztése, az autópálya építés;
- a vállalkozások terheit mérsékelte az egyszerűsített vállalkozói adó (EVA) bevezetése, a kisvállalkozói kedvezmények kiszélesítése, a kedvezőbb osztalékadózás, az adminisztrációs terhek csökkentése. Jelentős változás, hogy 2004-ben az EVA alanyok köre bővül.

Az alkalmazkodást, a válsághelyzetek kezelését, a hátrányos helyzetű térségek támogatását a **foglalkoztatáspolitikai bővülő eszköztára** segíti.

2002-ben 7,5 milliárd forinttal kiegészítettük a Munkaerő-piaci Alapban aktív támogatásokra rendelkezésre álló – a minimálbér emeléséből adódó tehernövekedést ellentételező 15 milliárd forinttal csökkentett – forrásokat. Ezzel nőttek a megyei munkaügyi központok által felhasználható pénzeszközök, és lehetőség nyílt új, foglalkoztatás-bővítő, alkalmazkodást segítő, felkészítő programok indítására, a korábban meghirdetett programok folytatására. Ezek nagyrészt a kormány egyéb esélyteremtő, gazdaságélénkítő, munkahely-teremtő programjaihoz kapcsolódtak, növelve a felhasználás hatékonyságát. A 2002-ben meghirdetett programok egy része 2003. évben is folytatódott, illetve hasonló célú programok indítására is lehetőség nyílt.

Munkahelyteremtő beruházások

A 2003. évi központi munkahelyteremtő pályázati program működtetése során tárcánk megkülönböztetett figyelmet fordított arra, hogy a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezőtlen helyzetű térségekben működő vállalkozások, valamint a munkanélkülieket alkalmazó vállalkozások többeltámogatási lehetőséget kapjanak, és előnyben részesüljenek azok a projektek, amelyek a helyi gazdaságfejlesztési programhoz kapcsolódnak. Kiemelendő, hogy a gazdasági-foglalkoztatási szempontból jelentősebb beruházások a Munkaerő-piaci Alapon kívül más állami forrásokból is támogatásban részesültek.

A Munkaerő-piaci Alap központi keretéből 2003-ban 5,6 milliárd forint állt rendelkezésre munkahelyteremtő beruházások támogatására. Ez mintegy 5500 új munkahely létesítését tette lehetővé. Az új munkahelyenként igényelhető támogatás maximum összege 1 millió forint volt, és további 200-200 ezer forint kiegészítő támogatás volt elérhető a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott településeken, továbbá az FMM által meghatározott szénbányabezárásban érintett kistérségekben és munkanélküliek foglalkoztatása esetén. A támogatás eredményeként a vállalkozások az új munkahelyek létesítésén kívül a már meglévő létszámukat is legalább három évig megőrzik.

Fontos célkitűzésünk volt, hogy a munkanélküliség szempontjából az ország legkedvezőtlenebb helyzetű településein beruházó vállalkozásokat kiemelten támogassuk. Valamennyi megyében található volt olyan vállalkozás, amely a beruházás befejezését követően a támogatás hatására kizárólag munkanélküliek felvételével számolt. Figyelemre méltó, hogy az új munkahelyek létesítésével közel 3 ezer fő munkanélküli foglalkoztatását vállalták a nyertes pályázók.

A minisztérium 2004 februárjában a Munkaerő-piaci Alap foglalkoztatási alaprészének központi keretéből újabb pályázatot hirdetett meg munkahelyteremtő beruházások támogatására. A támogatási keretösszeg 2 milliárd forint, amely európai uniós támogatást nem tartalmaz. A pályázaton a benyújtás időpontjában még el nem kezdett beruházásaikkal a Magyarországon bejegyzett vállalkozások vehetnek részt. A pályázatokat a beruházás helye szerint illetékes megyei/fővárosi munkaügyi központhoz lehet benyújtani.

A vissza nem térítendő támogatás építési jellegű beruházásokra, valamint új gépek, berendezések, technológiák beszerzésére, ingatlanok vásárlására fordítható. A beruházási támogatás mértéke új munkahelyenként nem munkanélküli személy alkalmazása esetén 800 ezer forint, nyilvántartott munkanélküli felvétele esetén 1 millió forint, hátrányos helyzetű térségben megvalósuló beruházás és egyúttal nyilvántartott munkanélküli felvétele esetén 1,2 millió forint. A támogatás összege pályázatonként alapesetben 80 millió forint, hátrányos helyzetű térségben, valamint gazdasági, foglalkoztatási szerkezetváltásban érintett térségben történő beruházás esetében 160 millió forint, 300 fő feletti új munkahely létrehozása esetén az előző két pontban foglalt összegek további 100-100 millió forinttal növelhetők. Támogatás esetén a kedvezményezettnek szerződésben kell vállalnia egyebek között, hogy a meglévő és az újonnan felvétellel kerülő létszámát együttvéve, a beruházás befejezését követő 3 éven át, folyamatosan megtartja, illetve a támogatással létrehozott kapacitásokat 5 évig fenntartja.

Megoldások az elbocsátások és munkahelyek megszűnésének kezelésére

Átmeneti működési zavarokkal küzdő – megfelelő üzleti perspektívával rendelkező – kis- és középvállalkozásoknak a megyei, illetve fővárosi munkaügyi központok decentralizált keretükből munkahely-megőrző támogatást tudnak nyújtani a létszámcökkentések elkerülésére. Az éves támogatási keretösszeg országosan 1-1,5 milliárd forint. A nagy létszámú, több ezer főt foglalkoztató szervezetek (ilyen a posta, MÁV, honvédség) létszámleépítéseinek kezelését a munkaügyi kormányzat külön megállapodások keretében segíti.

Az el nem kerülhető létszámleépítés esetén a munkavállaló számára az újrakezdéshez a Munkaerő-piaci Alapból támogatás biztosítható. A munkaügyi központ kihelyezett kirendeltséggel, egyénre szabott szolgáltatásokkal és aktív támogatásokkal (elhelyezkedés esetén a munkáltatót terhelő bér- vagy járulék átvállalása, utiköltség-térítés) segít ilyen helyzetekben, ezen kívül a munkaügyi kirendeltségen a „zöldfolyósó ügyintézés” lényegesen lerövidíti az ügyintézés időtartamát.

Válsághelyzetek kezelésére a minisztérium 2004-ben 1 milliárd forinttal egészíti ki a munkaügyi központok forrásait, mely keretösszegre a munkaügyi központok pályázhatnak. A 20 főt meghaladó létszámleépítés esetén a támogatás munkavállalónként 71550 forint lehet, ez legfeljebb négy hónapra vehető igénybe.

A munkába helyezési programok megtervezése érdekében a létszámcökkentésben érintett munkavállalókkal részletes interjú készül munkahelyükön, melyben a munkaügyi központ szakembereit a munkáltató humánpolitikai munkatársai és a munkavállalói érdekképviseltek vezetői segítik. A legfőbb munkaerő-piaci – egyéni, illetve csoportos formában – alkalmazható szolgáltatások: a munka, álláskeresési, rehabilitációs és pszichológiai tanácsadás, munkaközvetítés, munkahelykínálat rendszeres közreadása, elképzelt munkahely vagy munkakör figyelembevételével új munkalehetőség keresése. A munkát keresők segítséget kérhetnek álláskereső módszerek és technikák, munkaadóval való tárgyalási formák elsajátításában, információt kaphatnak képzési, átképzési lehetőségekről.

Az egyik legfontosabb, azonnali intézkedést igénylő lépés, hogy az elbocsátott dolgozók megkapják fizetésüket. Felszámolás esetén a dolgozók bére a Munkaerő-piaci Alap bérgarancia alaprészéből akkor is kifizethető, ha a munkáltatónak erre nincsenek forrásai. A gazdálkodó szervezetnek a felszámolás körébe tartozó vagyonából elsősorban a felszámolás költségeit kell kielégíteni, melynek körében az adós gazdálkodó szervezetet terhelő munkabér és egyéb bérjellegű juttatásokat kell figyelembe venni, ha azok a felszámolás kezdő időpontját megelőzően váltak esedékessé. A munkabér, illetve a bérjellegű juttatások kifizetését jelentősen meggyorsítja, hogy az illetékes munkaügyi központhoz benyújtott kérelem alapján a tartozások a Munkaerő-piaci Alap bérgarancia alaprészéből megelőlegezhetők.

Hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatását segítő programok

2004-ben is folytatódnak a hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatását segítő központi és megyei munkaügyi programok. A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium kiemelt figyelmet fordít a szakképzetlen és a fogyatékos felnőttek képzésére. Erre a célra ez évben csaknem 7-szer annyi központi forrás áll rendelkezésre, mint 2003-ban. A szaktárca törekvése az eddiginél jobban ösztönözni a 40 év feletti, jelenleg inaktív, de munkát vállalni szándékozó nők visszatérését a munkaerőpiacra.

A tárca 1,5 milliárd forintot különít el olyan programok indítására, amelyek a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatását segítik elő. A pályázatok elbírálásánál prioritást élveznek azok a programok, amelyekben diplomás pályakezdők, romák, szakképesítéssel nem rendelkezők, idős korúak és tartósan munkanélküliek vesznek részt.

A hátrányos helyzetű rétegek támogatására a megyei munkaügyi központokban és a fővárosban a Munkaerő-piaci Alap forrásaira támaszkodva 2002-től kezdődően 39 munkaerő-piaci programot indítottunk, 4 ezer résztvevővel és 4 milliárd forintos támogatással. Ezek közül 17 program roma munkanélküliek, 7 megyei program pályakezdők, 5 program tartósan munkanélküliek foglalkoztatását segítette.

A nők, a GYES-ről visszatérők munkaerőpiacra jutását 4 megyei program, a megváltozott munkaképességűek munkához jutását 3 program segíti, további két termelőiskolai program gyermekvédelmi intézményekben nevelkedett, különösen hátrányos helyzetű fiatalok munkaerő-piaci felzárkóztatására irányul, egy program a központi létszámleépítés következményeinek mérséklését szolgálja. 2004-ben újabb megyei programok indítása várható, januárban 10 program előkészítése történt meg.

A felnőttképzési normatív támogatás részletes szabályairól szóló 2003. évi kormányrendelet megteremtette a lehetőséget a szakképzetlen felnőttek és a fogyatékos felnőttek általános célú, nyelvi és szakmai képzésének normatív támogatására. Ennek eredményeként központi költségvetési forrásból 2003-ban 5340 fő képzésére nyílt lehetőség 475 millió forint támogatással. További támogatást jelentett 2003-ban a Munkaerő-piaci Alap felnőttképzési alaprészből nyújtott 965 millió forint, mely közel 20 ezer hátrányos helyzetű személy szakmai képzését tette lehetővé a Nemzeti Felnőttképzési Intézet (NFI) támogatásával.

A szakképzetlen felnőttek és a fogyatékos felnőttek általános célú, nyelvi és szakmai képzésének normatív támogatására 2004-re már jelentősen nagyobb összeg, 2,9 milliárd forint áll rendelkezésre. Ez legalább 31 ezer fő képzésére ad lehetőséget, megteremtve a kapcsolódást az életen át tartó tanulás programjához. A rendelkezésre álló költségvetési forrás akkreditált képző intézmények számára kiírt pályázat útján válik hozzáférhetővé.

2004-ben folytatódik a két évvel ezelőtt indult, az "Esélyegyenlőség megteremtése a munkaerőpiacon" elnevezésű Phare-program. Ennek célja a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség növelése azáltal, hogy elősegíti az inaktív nők visszatérését a munka világába. A program kiemelt célcsoportja a 40 év feletti, jelenleg inaktív, de munkát vállalni szándékozó nők. A program 2003-ban 1000 fő szakmai képzését, vállalkozóvá válását, foglalkoztatásra történő felkészítését, továbbá tényleges foglalkoztatását támogatta. A hazai forrás ehhez 1,2 milliárd forint volt.

Idén is folytatódik a tavaly megkezdett Phare-projekt, amely a foglalkozási rehabilitáció eszköztárának rendszerszemléletű fejlesztését szolgálja Kelet-Magyarország három régiójában. Ez a 920 millió forintos pályázat elősegíti az új szakképesítések bevezetését, illetve ezzel kapcsolatos központi programok és a kapcsolódó tananyagok, oktatási segédletek kifejlesztését és elterjesztését. Csaknem 1000 fő szakmai képzéséről, foglalkoztatásáról van szó.

A „Fogyatékos és megváltozott munkaképességű emberek munkaerő-piaci esélyeinek növelése” elnevezésű brit-magyar projekt 2002 augusztusában indult. Ennek célja, hogy a megfelelő hazai források biztosításával, társadalmi testület irányításával olyan fogyatékosügyi projektet vezessenek be, amely újszerű elemeket, módszertani megoldásokat mutat fel az integrált foglalkoztatás és egyénre szóló szolgáltatás, az újszerű partneri együttműködés területén. Ez a projekt jelenleg a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium koordinálásával sikeresen működik Nyugat-Dunántúl térségében, Zala megyében, ahol 51,4 millió forint támogatással, 400-500 fő rászoruló képzését, foglalkoztatását, továbbá tanácsadók, szakértők, mentorok felkészítését biztosítja. Ez a projekt szintén folytatódik 2004-ben.

„Esélyt a fiataloknak” program

Az FMM és az Állami Foglalkoztatási Szolgálat 2003-ban a korábbi éveknél is nagyobb figyelmet fordított a fiatalok munkaerő-piaci esélyeinek javítására és elhelyezkedésük elősegítésére. A tárca ennek jegyében hirdette meg az „Esélyt a fiataloknak” című programot.

A megkülönböztetett figyelem egyrészt a megyei (fővárosi) munkaügyi központok és kirendeltségeik mindennapos álláshely-feltárási és ügyfélszolgálati tevékenységében fejeződött ki, amelyet a munkaügyi központok a pályakezdő fiatalok elhelyezkedési esélyeinek javítására irányuló megyei programok és intézkedési tervek keretében végeztek. Támogatási rendszerükben nagy hangsúlyt helyeztek a munkáltatók ösztönzésére a fiatalok minél szélesebb körű munkatapasztalat-szerzésének elősegítése érdekében, valamint a fiatalok szükségesnek ítélt átképzéseinek, kiegészítő képzéseinek a támogatására.

A 2003. második félévére koncentrálódó program nagy fontosságú elemeit jelentették a valamennyi megyében és a fővárosban a munkaügyi központok által lebonyolított állásbörzék, az ehhez hasonló jellegű, de kisebb résztvevői kört mozgósító nyílt napok, valamint a fiatalok jövőbeni megalapozottabb pályaválasztását elősegítő, nagyszabású pályaválasztási kiállítások.

2003. év őszén a munkaügyi központok összesen 107 állásbörzét és 236 nyílt napot rendeztek az „Esélyt a fiataloknak” program keretén belül. Ezekon több mint 4200 munkaadó jelent meg, amely mintegy 5 %-kal haladja meg az egy évvel korábbi rendezvényeken megjelent munkáltatók számát. A munkáltatók viszonylag széles palettájú állásajánlattal léptek fel, elsősorban gépipari, építőipari, kereskedelmi-vendéglátóipari szakmunkásokat kerestek, és a szerelőipari és egyéb betanított jellegű foglalkozások, a szakképzetlenek számára a segéd munkás munkakörök, ezen felül a magasabb szakképzettséget igénylő technikus, valamint a főiskolai, egyetemi végzettséget igénylő állásajánlatok is kisebb számban szinte valamennyi állásbörzén, nyílt napon megjelentek.

Az állásbörzéken, nyílt napokon megjelent munkaadók összességében közel 41 ezer álláshelyet kínáltak, amelyek a munkaügyi központok adatai szerint jelentősen, 40%-kal meghaladják az egy évvel korábbi rendezvények kínálatát. A közel 72 ezer állás iránt érdeklődő mintegy 80%-a pályakezdő fiatal volt. A látogatók létszáma 13%-kal volt magasabb az egy évvel korábinál. Ezekon a rendezvényeken csaknem 36700 felvételi beszélgetésre került sor, amely szintén 13 %-kal több, mint egy évvel korábban.

A nagy társadalmi nyilvánosság és érdeklődés közepette zajló állásbörzéken, nyílt napokon lefolytatott, majd jelentős részben az adott munkáltatóknál folytatódó felvételi beszélgetéseket követően mintegy 10 ezer munkaviszony jött létre, ezeknek közel 85%-a pályakezdő fiatalokat érintett.

A munkaügyi központok az állásbörzék és nyílt napok mellett ugyancsak az őszi hónapokban az előzőeknél is több látogatót vonzó, színes, látványos képzési és pályaválasztási kiállításokat is szerveztek. A megrendezett kiállítások száma országosan 53 volt, ahol közel 1300 közép- és felsőfokú oktatási intézmény mutatta be képzési kínálatát, s a nála oktatott szakmákat a pályaválasztáshoz közelálló iskolás fiataloknak, szüleiknek és a pályamódosítás szükségességét felismerő munkanélküli felnőtteknek. A kiállításokon 390 munkáltató is megjelent, akik a gazdasági kamarákkal együtt aktívan közreműködtek a fontosabb szakmák, szakmacsoportok gyakorlati jellemzőinek színes, szemléletes bemutatásában. A sikeresebb pályaválasztást és a megfelelő életpályára állítást segítő kiállítások 2003. őszi hónapjaiban rendkívül nagy számú, közel 139 ezer regisztrált látogatót vonzottak. A kiállítások pozitív társadalmi visszhangját bizonyítják a kiállításokon alkalmazott véleményt kérő kérdőívek is, amelyek azt mutatják, hogy a kiállítások létező igényeket elégítenek ki, s hiánypótló szerepet töltenek be.

A gazdasági szereplők, az oktatási intézmények, az önkormányzatok és a munkaügyi szervezet összefogása minden megyében példaértékűvé vált, és a társadalmi partnerség szélesítésének fontosságát támasztja alá. Az iskolák és munkáltatók mellett a megyei munkaügyi központok humánszolgáltatásainak részvétele és bemutatása is sokszínű volt, hatékony segítséget nyújtott az érdeklődőknek.

A pályakezdekők körében a munkanélküliségi arány kis mértékű növekedésének összetett gazdasági, társadalmi és demográfiai okai vannak. Az okok között szerepet játszik a fiatalok személyes adottságaihoz és a munkaerőpiac igényeihez csak részben igazodó pályaválasztás is. Az egyre színvonalasabbá és sikerebbé váló képzési- és pályaválasztási kiállítások az egyéb tényezők és intézkedések mellett segítik oldani ezt a problémát.

Közmunka programok

Jelentősen bővültek a közmunkára rendelkezésre álló források. A közmunka programok több fontos célt teljesítenek egy időben: segítik a munkanélküliség mérséklését a munkaerőpiacon legkevésbé keresett rétegek körében, támogatják a legelmaradottabb térségek fellendülését. Hozzájárulnak az állami, önkormányzati együttműködés kiépítéséhez, megszilárdításához, hiszen valamennyi akciónk több minisztérium és általában több önkormányzat összefogására, közös cselekvésére és forrásaira épül. 2003. évben összesen 4,94 milliárd forint szolgálta a közmunka programok finanszírozását. A Közmunka Tanács által előterjesztett javaslat alapján miniszteri döntés született a következő programokról:

- A hátrányos helyzetű, tartósan munkanélküli – elsősorban cigány származású – lakosság foglalkoztatásának és életkörülményeinek javítását szolgáló országos közmunkaprogramra 1 milliárd 306 millió forint.
- A hét hátrányos helyzetű megye számára elkülönített keret 1 milliárd 80 millió forint. (Nógrád és Bács-Kiskun megye az országos pályázathoz kapcsolódott, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok és Somogy megyékben a Megyei Területfejlesztési Tanács és a FMM közös pályázatot írt ki. A területfejlesztési tanácsok saját forrásaikból is kiegészítették a kapott támogatást.)
- A Vásárhelyi-tervhez kapcsolódó közmunka programra 500 millió forint.
- Az autópálya-építést támogató programra 250 millió forint. (Ezt a Nemzeti Autópálya Rt. 300 millió forinttal egészítette ki.)

Az idén minden eddigénél korábban, már január 20-án meghirdette a minisztérium az első nagy országos közmunkapályázatot. Az év során mintegy 12-13 ezer ember foglalkoztatására nyílik lehetőség. Összesen csaknem 4 milliárd forintot lehet közmunkára fordítani.

„Élhetőbb faluért” program

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési, valamint a Belügy-minisztérium megállapodást kötöttek az „Élhetőbb faluért” program indításáról. A program általános célkitűzése a vidéki térségekre jellemző kedvezőtlen demográfiai folyamatok ellensúlyozása, a foglalkoztatási helyzet javítása, a helyi értékek megőrzése, a helyi természeti és szellemi erőforrásokra alapozott gazdaság fejlesztése, a vidéki népesség jövedelmi viszonyainak emelése és stabilizálása, a környezeti állapot

A közmunkavégzés támogatása (millió forint)

1998	4650
1999	2000
2000	2000
2001	2000
2002	4500
2003	5600*
2004	4000**

*a programhoz Phare támogatási projekt kapcsolódott
** tervezett támogatási keret

megőrzése, javítása. A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium – többek között – azt vállalta, hogy a hátrányos helyzetű 516 településen kedvezőbb, könnyített feltételekkel indítja el közmunka programjait. A program más minisztériumok bekapcsolódásával, bővülő célokkal napjainkban is folytatódik.

„Esélyt a jövőnek” program

A kormány „Esélyt a jövőnek” programja keretében az Informatikai és Hírközlési Minisztérium és a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium közös pályázatot hirdetett **új távmunkahelyek** létrehozására, összesen 1 milliárd forintos értékben. A program célja, hogy 1000 új távmunkahely létrehozásával javítsa a hátrányos helyzetűek – romák, 45 éven felüliek, gyermeküket egyedül nevelők, fogyatékkal élő vagy idős személyt ellátók és hátrányos helyzetű térségben élők – esélyegyenlőségét, társadalmi integrációját, foglalkoztatási esélyeit, a mikro- és kisvállalkozások foglalkoztatóképességét. A pályázat eredményeként 2003-ban 1300 új távmunkahely jött létre. A program 2004-ben folytatódik.

Alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatás

Az alkalmi munkavállalói (AM) könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről szóló törvény 1997. szeptember 1-jén lépett hatályba. Az alkalmi munkavállalás törvényi szabályozása azt célozta, hogy - a rövidebb időtartamú, alkalmoszerű munkákat munkaviszonyként elismerve - jogosultságot teremtsen elsősorban a tartósan munkanélkülieknek a társadalombiztosítási és a munkanélküli ellátásra. Az AM könyvvel történő foglalkoztatás előnye, hogy az alkalmi munkáért kifizetett munkabér összegéhez igazodó értékben az alkalmi munkavállalói könyvbe beragasztott közteherjegy bélyeggel a munkabért terhelő valamennyi járulék és a munkavállalót terhelő személyi jövedelemadó-előleg befizethető. A munkavállaló a közteherjegy ellenében - a közteherjegyhez megállapított ellátási alap összegére is figyelemmel - egészségügyi- és nyugdíjellátásra, valamint munkanélküli ellátásra szerez jogot. Az AM könyv kiállítását munkanélküli és munkanélküliként nem nyilvántartott személy egyaránt kérheti a lakóhelye szerint illetékes munkaügyi kirendeltségen vagy a települési önkormányzat jegyzőjénél.

Az alkalmi munkavállalás szabályozásának eddigi tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a kiváltott AM könyvek száma az utóbbi években folyamatosan emelkedett, de mindvégig alacsony szinten maradt. (1998-tól 2001-ig 18 ezer és 32 ezer között volt.) Az AM könyvet igénylők mintegy 60 százaléka munkanélküli, de évről-évre egyre több a nem regisztrált munkanélküli, a pályakezdő, háztartásbeli, a GYES-en lévő, sőt van olyan is, aki munkaviszonyban áll. Annak érdekében, hogy az alkalmi munkák minél nagyobb hányada legálissá váljon, visszaszoruljon a fekete munka, és jobban elterjedjenek a részmunkaidős és atipikus foglalkoztatási formák, a közterhek egyszerűsített befizetése mellett indokolt volt a közteherjegy összegének lényeges mérséklése. Ezért 2002. szeptember 1-jétől a közteherjegy értéke 50%-kal, egyes munkadíj kifizetési sávokban ezt meghaladó mértékben csökkent.

A minisztérium adatai szerint 2003-ban közel 81 ezer alkalmi munkakönyvet váltottak ki, ez 206 százalékos növekedés az előző évhez képest. Az eladott közteherjegyek értéke 490 millió forint. Ez 70 százalékkal magasabb, mint 2002-ben.

A törvény továbbra is a regisztrált munkanélküliek AM könyvvel történő foglalkoztatását kívánja elsősorban ösztönözni. Amennyiben a munkaadó a munkaügyi központ által nyilvántartott munkanélkülit foglalkoztat, még erőteljesebben, a korábbinál mintegy negyedére csökkentett értékű közteherjegy vásárlásával teljesítheti a járulékfizetési kötelezettségét.

Egységes munkaügyi nyilvántartási rendszer

A munkaerőpiac védelmét, átláthatóságát szolgálja az egységes munkaügyi nyilvántartási rendszer létrehozása. Ez gyakorlatilag egy adatbázis, amelynek lényege, hogy a munkaviszony létesítését követően azonnal rögzíti a munkaviszonyra vonatkozó főbb adatokat, amely felhasználható lesz munkaügyi ellenőrzési célra, illetve a munkanélküli és egyes társadalombiztosítási ellátások meghatározására. A nyilvántartási rendszer segítségével a munkavállalók közvetlenül is megismerhetik és ellenőrizhetik a róluk nyilvántartott adatokat, meggyőződhetnek arról, hogy munkáltatójuk legalisan foglalkoztatja-e őket, és a megállapodás szerinti bért jelentette-e le a nyilvántartásnak. Hatékonyabban lehet fellépni a feketemunka visszaszorítása érdekében, csökkenni a munkáltatók, a társadalombiztosítás adminisztrációs költségei, segíti az európai munkaerőpiacokhoz kapcsolódást.

A 2004. május 1-jén induló rendszer kialakításának első lépéseként a foglalkoztatáspolitikai adatbázist teremtjük meg, amelyhez folyamatosan csatlakozhatnak a TAJ-körben érintett intézmények. Összhangban azzal a kormányzati szándékkal, hogy a fogyasztóssággal élő emberek egyre nagyobb hányada jusson munkalehetőséghez, a nyilvántartási rendszer központját egy 100 %-os állami tulajdonban lévő, megváltozott munkaképességű személyeket foglalkoztató cégnél alakítjuk ki, ahol az adatkezelést e munkatársak végzik.

Életen át tartó tanulás - felnőttképzés

Az Európai Unió kiemelt feladatként kezeli az életen át tartó tanulást, melynek két fő céljaként jelöli meg a tevékeny állampolgárságra képzés támogatását, valamint a foglalkoztathatóság elősegítését. Általánosan ismert ma már az az összefüggés, mely szerint a versenyképes gazdaság alapfeltétele a versenyképes munkakultúrával, szakképzettséggel rendelkező munkaerő. A magyarországi munkaerőpiac összetételét jól jellemzi az alábbi néhány adat:

- Az iskolarendszerű oktatásból nappali tagozatról évente mintegy 140 ezer fő kerül ki a munkaerőpiacra, bővült a közép- és felsőfokú képzésben résztvevők száma és aránya. Az egy évtizeddel korábbi 56%-os aránnyal szemben már 77%-uk tanul érettségit adó középiskolában (jelenleg 426,3 ezer fő).
- A szakmunkás végzettségük iránt nagy és kielégítetlen a kereslet, miközben a szakiskolai képzésben résztvevők aránya 44%-ról 23%-ra csökkent (jelenleg 130,5 ezer fő). Közöttük a legnagyobb mértékű a lemorzsolódás, a képzésből sikeresen kikerülők tudásszintje pedig sok esetben nem megfelelő. A tanulólétszám csökkenése nem párosult az intézmények, illetve a képzési helyszínek csökkenésével, a képzés országsszerte szétaprózódik, nehezen irányítható, szerkezete nem követi a munkaerőpiaci igények alakulását.
- A felsőoktatásban a nappali tagozaton tanulók száma 1990 óta több mint 2,5-szeresére nőtt, jelenleg 203,4 ezer fő. A 18-22 éves népesség 22%-a vesz rész felsőfokú képzésben, ugyanakkor a felsőoktatásban résztvevők kora egyre inkább eltolódik 30 éves kor fölé is. Az intézmények képzési szerkezete nem igazodott a gazdaság tényleges szakember-szükségletéhez, inkább az elméletorientált szakokon tanulók száma dominál, a gyakorlatorientált szakokon tanulókkal szemben.
- Az esti és levelező oktatás szerepe az alapfokú oktatásban fokozatosan visszaszorult, a középiskolákban pedig a kiegészítő képzés felé tolódik el. Az esti, levelező és távoktatási programok különösen a felsőfokú oktatásban népszerűek.
- A befejezett iskolai végzettséget adó oktatás és képzés egyharmada fizikai munkakörökre, kétharmada pedig szellemi foglalkozásokra készít fel, miközben a munkaerő-piaci igény éppen ennek a fordítottja.

E jelenségek kezelésére az egyik legfőbb intézkedés az volt, hogy 2003-ban az állami költségvetésbe beépült a felnőttképzés normatív támogatása, mely – a rendszerváltás óta először – jogszabályi háttérrel,

és jelentősebb mértékű forrással jelent meg. A felnőttképzési törvény alapján, központi költségvetési támogatással, normatív módon, akkreditált képzési intézményeken keresztül lehetővé vált az állam által elismert szakképesítéssel nem rendelkezők számára egy szakképesítés megszerzése, valamint a fogyatékossgal élők emberek általános, nyelvi és szakmai képzése is. A felnőttképzési normatív támogatás 2003. évi 475 millió forintos előirányzatát figyelembe véve 2024/2003. (II. 19.) Kormányhatározat 5340 főben határozta meg a támogatásban részesíthető felnőttek összlétszámát. 2004-ben ez az összeg 2,9 milliárd forintra emelkedett, így ez évben várhatóan több mint 30 ezer fő vehet részt a programban.

A saját munkavállalók képzésének a szakképzési hozzájárulási kötelezettség terhére történő támogatási lehetőségét a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2003. évi LXXXVI. törvény biztosítja, melynek értelmében a hozzájárulásra kötelezett gazdálkodó szervezet saját munkavállalóinak képzésére – a bérköltségének 1,5%-ában meghatározott – hozzájárulási kötelezettségének legfeljebb 33%-át számolhatja el.

Év	Elszámolt képzési költség (millió forint)	Létszám (fő)
2000	1.031	26.563
2001	2.372	42.884
2002	3.387	55.970
2003*	3.800	60.000
2004*	4.100	65.000

*becsült adatok

A Munkaerő-piaci Alap foglalkoztatási alaprész felnőttképzési célú alaprésze az oktatási és a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter megállapodása alapján 2003-ban a fejlesztési és képzési alaprészből történő átcsoportosítással 4,9 milliárd forint volt. A keretet elsősorban pályázat útján használták fel többek között a gazdasági szerkezetváltásból fakadó, technológia-váltáshoz kapcsolódó képzések támogatására, akkreditált képző intézmények infrastruktúra-, eszközpark korszerűsítésére, fejlesztésére, a meglévő munkahelyet távmunkahellyé átalakító vállalkozások saját munkavállalói képzésének támogatására, képzetlen, illetve fogyatékos felnőttek, csökkent munkaképességűek

képzésének támogatására. A keret, amely 2003-ban mintegy 40 ezer fő képzését tette lehetővé, ez évben 4,5 milliárd forint.

Humánerőforrás-fejlesztési programok európai uniós támogatással

Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program (HEFOP)

Magyarország az Európai Unió tagjaként jogosulttá válik a strukturális alapok forrásainak igénybe vételére. A támogatás a 2004-2006 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiában, a Nemzeti Fejlesztési Tervben meghatározott célokra fordítható. A magyar Kormány a 2004-2006 közötti időszakra a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében öt operatív programot dolgozott ki. Ezek közül az FMM készítette el 2003-ban a Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Programot (HEFOP), együttműködve az Oktatási, az Egészségügyi, Szociális és Családügyi, a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztériummal, az Informatikai és Hírközlési Minisztériummal. A Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Programot az Európai Bizottság 2003 decemberében hagyta előzetesen jóvá.

A legnagyobb keretösszeggel rendelkező Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Programban a foglalkoztatás, az oktatás, a képzés, valamint a szociális szolgáltatások és az egészségügyi ellátórendszer fejlesztései támogathatók. A HEFOP **teljes költségvetése összesen 191 milliárd forint, ez 750 millió eurót jelent.**

A program stratégiája: a foglalkoztatás bővítése, a munkaerő versenyképessé tétele, a társadalmi beilleszkedés elősegítése. Elemei:

Aktív munkaerő-piaci politikák

Cél a munkanélküliek visszasegítése a munkaerőpiacra, a munkanélküliség tartóssá válásának megelőzése, a fiatalok és nők munkaerő-piaci beilleszkedésének segítése. A támogatási keret **41 milliárd forint**.

Fejlesztési területek:

- Aktív munkaerő-piaci politikák támogatása
- Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat modernizációja
- A nők munkaerő-piaci részvételének támogatása, valamint a munkahelyi és családi kötelezettségek összehangolása

A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem a munkaerőpiacra való belépés segítségével

Cél a hátrányos helyzetűek (roma emberek, tartósan munkanélküliek, fogyatékosok, lemorzsolódott fiatalok, alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők, szenvedélybetegek, hátrányos helyzetű térségekben élők) foglalkoztatási esélyeinek javítása, munkaerő-piaci és társadalmi beilleszkedésük segítése.

A támogatási keret **22 milliárd forint**.

Fejlesztési területek:

- Hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének biztosítása az oktatásban
- A társadalmi befogadás elősegítése a szociális területen dolgozó szakemberek képzésével
- A hátrányos helyzetű emberek, köztük a romák foglalkoztathatóságának javítása

Az életen át tartó tanulás támogatása, az alkalmazkodóképesség javítása

Cél az oktatás és képzés különböző szintjeinek és formájának segítése, beleértve az iskolai előkészítőt, az alap- és középfokú oktatást, a szakképzést, a felsőfokú szakképzést és a felsőoktatást, valamint a felnőttképzést. A támogatás kerete **58 milliárd forint**.

Fejlesztési területek:

- Az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségek, képességek és kompetenciák fejlesztésének ösztönzése
- A szakképzés tartalmi, módszertani és szerkezeti fejlesztése
- A felsőoktatás szerkezeti és tartalmi fejlesztése
- A munkahelyteremtést és a vállalkozói készségek fejlesztését elősegítő képzések
- A felnőttképzés rendszerének fejlesztése

Az oktatási, szociális és egészségügyi infrastruktúra fejlesztése

Cél az oktatási, szociális és egészségügyi infrastruktúra fejlesztésének elősegítése. A támogatási kerete **60 milliárd forint**.

Fejlesztési területek:

- Az oktatási infrastruktúra fejlesztése
- A társadalmi befogadást támogató szolgáltatások infrastruktúrájának fejlesztése
- Egészségügyi infrastruktúra fejlesztése a hátrányos helyzetű régiókban
- Egészségügyi informatika fejlesztése a hátrányos helyzetű régiókban

Az operatív program pályázati rendszerben, néhány fejlesztési cél esetében közvetlenül kijelölt állami szervezetek révén, nemzeti programokat kiegészítve valósul meg. A pályázatokat első körben **2004. február-március hónapban hirdetjük meg**, majd ezt követően 2004-2006. között évente egy vagy két alkalommal. A program szakmai felelősei a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, az Oktatási Minisztérium és az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium. A HEFOP megvalósítása a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztériumban létrehozott Irányító Hatóság feladata, amelyben partnerei a társminisztériumok **közreműködő szervezetei**.

EQUAL Közösségi Kezdeményezési program

Az EQUAL program keretében azok a kísérleti kezdeményezések kerülnek támogatásra, melyek hozzájárulnak a munkaerőpiachoz kapcsolódó diszkrimináció és egyenlőtlenségek megszüntetéséhez, és elősegítik a hátrányos helyzetű emberek képzését, munkához jutását, foglalkoztatását. A program elsődleges célcsoportjai a munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű roma népesség, a fogyatékossgal élők és a nők, továbbá a program célkitűzései közé tartozik a menedékkérők foglalkoztathatóságának javítása is. Magyarország a 2004-2006 közötti időszakban 30,3 millió euró uniós forrást használhat fel az EQUAL keretében, amelyet 10,1 millió euró hazai forrás egészít ki.

Előcsatlakozási Phare-programok

A minisztérium 2003 közepén indította el az utolsó előcsatlakozási alaptól finanszírozott Phare-programot, hiszen ezt követően 2004-től Magyarország az Európai Unió tagállamaként jogosulttá válik a strukturális alapok forrásainak igénybevétele.

A „Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen” elnevezésű Phare-program célja a tartós munkanélküliek helyi kezdeményezésein alapuló munkaerő-piaci (re)integrációjának elősegítése. A két pályázati körben megvalósuló program teljes költségvetése 7,5 milliárd forint (28,8 millió euró). Ez az összeg magában foglalja a 44%-os társfinanszírozást, amelyet az FMM biztosít.

Az első, 2003 nyarán meghirdetett pályázati körben 2,56 milliárd forint, azaz 10,1 millió euró állt rendelkezésre a pályázók támogatásához. Ebből hazai forrás 1,25 milliárd forint, a Phare támogatás 1,37 milliárd forint. A második, 2003 végén indult pályázati körben 4,7 milliárd forint, azaz 18 millió euró támogatja a munkaerő-piaci reintegrációt.

A program fő célkitűzése a kirekesztődéssel leginkább veszélyeztetett halmozottan hátrányos helyzetű emberek, ezen belül a romák foglalkoztatása és a munkaerőpiacra történő bejutásának segítése, valamint a közösségi és közszolgáltatások fejlesztése. A programra Magyarország egész területéről pályázhatnak önkormányzatok, önkormányzati társulások és civil szervezetek által vezetett partnerségek. A tervezett projektekbe partnereként önkormányzatok, nonprofit állami és nem állami szervezetek, valamint foglalkoztatóként forprofit szervezetek is bevonhatók.

A programokkal, támogatásokkal a tárca célja azt előmozdítani, hogy a foglalkoztatottság szintjét tekintve is legyen érzékelhető a közeledésünk az Európai Unióhoz. Ma Magyarországon a 15-64 éveseknek az unió 64 %-os átlagával szemben mindössze 57 %-a foglalkoztatott. Erőfeszítéseink kétirányúak: egyrészt megkönnyíteni a tájékozódást, a pályaválasztást, pályamódosítást, alkalmazkodást, másrészt segíteni azok felzárkózását, akik önerejükkel erre nem képesek, támogatva őket és el is várva, hogy maguk is tegyenek meg minden tőlük elvárható saját és családjuk boldogulása érdekében.

A MINISZTERIUM FELADATKÖRE ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

A minisztérium helye, szerepe a kormányzati munkamegosztásban

Az európai uniós csatlakozás küszöbén a Magyar Köztársaság kormánya kiemelt szerepet szán a foglalkoztatáspolitikának és a munka világának. A kormányprogram alappillérei a jóléti rendszerváltás és a szociális fordulat. A programhoz tartozó munkajogi és bérpolitikai intézkedések, az esélyteremtés, a felnőttkori tanulás, a munkahelyteremtés, a társadalmi párbeszéd átfogó kérdéseivel foglalkozik a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium.

Munkánk legfontosabb elemei:

1. a foglalkoztatáspolitikai kialakítása, munkaerő-piaci programok kidolgozása, a munkanélküliek elhelyezkedésének, az álláskeresésnek, a munkaerő alkalmazkodásának segítése támogatásokkal és szolgáltatásokkal;
2. munkanélküli ellátások megállapítása és folyósítása;
3. a kormányzati bérpolitika kialakítása;
4. a közszolgálat reformjának előkészítése;
5. a felnőttképzési és munkaerő-piaci képzési programok kidolgozása;
6. a szociális párbeszéd fejlesztése, a munkáltatók és a munkavállalók közötti érdekegyeztetés elősegítése;
7. a munkavédelmi szabályok kialakítása, a munkavédelem országos programjainak irányítása;
8. a hátrányos helyzetű rétegek – pályakezdő fiatalok, GYES-ről, GYED-ről visszatért nők, 45 év feletti nők, illetve 50 év feletti férfiak, fogyatékosok és romák – felzárkóztatását elősegítő programok kidolgozása;
9. a munkaviszonyra, a közalkalmazotti jogviszonyra, a foglalkoztatáspolitikai eszközrendszerére és annak működtetésére, a munkavédelemre, a munkaügyi ellenőrzésre, a felnőttképzésre, az érdekegyeztetésre vonatkozó jogszabályok előkészítése;
10. a programokat megvalósító, támogatásokat működtető intézmények, a Foglalkoztatási Hivatal, a munkaügyi központok és kirendeltségek, a regionális képző központok irányítása;
11. az Országos Munkabiztonsági és Munkavédelmi Főfelügyelőség felügyelete;
12. az európai uniós csatlakozással kapcsolatos feladatok ellátása;
13. részvétel a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) munkájában.

Stratégiai jellegű célok, feladatok

I.

A magyar kormány a foglalkoztatáspolitikai legfontosabb céljának és feladatának a foglalkoztatási szint emelését és az inaktivitás mérséklését tekinti. A foglalkoztatási szint növelése és az aktivitási ráta emelése összehangolt kormányzati tevékenységet követel meg, egyszerre teljesít társadalmi és gazdasági célokat: a munkanélküliség, a létbizonytalanság, a kirekesztettség visszaszorítását, az emberi méltóság megőrzését, a rendelkezésünkre álló munkaerő-kapacitás teljesebb kihasználását és ezáltal a teljesítmény növelését. Arra van szükség, hogy növekedjen a munkaerő-kereslet és -kínálat, és a gazdálkodók találjanak megfelelő felkészültségű munkavállalót, ha bővíteni kívánják tevékenységüket. Ennek érdekében biztosítanunk kell, hogy a foglalkoztatottak és az álláskereső megismerhessék a munkájuk ellátásához, illetve továbbképzésükhöz szükséges ismereteket.

Fő céljaink, feladataink:

- ösztönözzük az új munkahelyek létrehozását, foglalkoztatási lehetőségek megteremtését: a külföldi befektetések bővítését, a munkaerő-költségek fokozatos csökkentését, a kis- és középvállalkozások foglalkoztatási képességének növekedését, a kisebb munkáltatók biztonságát erősítő stabil pénzügyi és jogi környezet kialakítását;
- a hátrányos munkaerő-piaci helyzetűek, alacsony keresetűek bérei után fizetendő közterhek relatív súlyának mérséklése, új támogatások bevezetése szolgálja a munkavállalási hajlandóság fokozását, különös tekintettel a családi kötelezettségekhez, az átlagostól eltérő élethelyzetekhez alkalmazkodó, nem tipikus – rész munkaidős, távmunka, stb. – foglalkoztatási formákra;
- az Állami Foglalkoztatási Szolgálat támogatásaival, szolgáltatásaival és programjaival, a jogi feltetelek – Foglalkoztatási törvény, Munka Törvénykönyve – átfogó felülvizsgálatával és módosításával is segítjük, hogy a munkaerőpiac, a munka világának szereplői képesek legyenek rugalmasan alkalmazkodni a változásokhoz, gyors ütemben reagálni a gazdasági kihívásokra;
- kulcsszerepet szánunk a humán erőforrások fejlesztésének, a minőségi munkaerő biztosításának a tudásalapú gazdaság számára, a gazdasági, társadalmi, technológiai változások folyamatos követésének. Ez a feladat magába foglalja a foglalkoztatottak tudásának folyamatos fejlesztését, az élethosszig tartó tanulás lehetőségének bővítését, a munkaerőpiaci információs rendszer, a munkaerő-tervezés, prognózis-készítés fejlesztését;
- szélesítjük a munkaerőpiacról kiszorult veszélyeztetett rétegek számára nyújtott képzéseket, szolgáltatásokat, bértámogatási konstrukciókat, növeljük az egyes eszközök hatékonyságát.

II.

A kormány szándéka, hogy a teljesítmények és a versenyképesség javulásával párhuzamosan növekedjenek a keresetek, folytatódjon a **magyarországi bérek felzárkózása az európai bérekhez.**

E cél teljesülése érdekében

- megkezdődött a közszférában dolgozók kereseteinek felzárkóztatása. Ezért volt az első száznapos program hangsúlyos eleme a közalkalmazottak bérének emelése,
- a versenyszférában közvetett módon az adórendszeren keresztül és a bértárgyalások elősegítésével van a kormánynak lehetősége a kereseti pozíciók javítására, szem előtt tartva versenyképességünk megőrzésének szempontjait. A reálbér növelésének gazdasági terheit a kormány a bérek járulékos terheinek fokozatos mérséklésével jelentős részben átvállalja a munkáltatóktól;
- arra törekszünk, hogy a minimálbér/átlagbér arányának az utóbbi két évben bekövetkezett jelentős javulása eredményeként elért szintjét megőrizzük, méghozzá úgy, hogy - az Európai Szociális Karta követelményével összhangban - a nettó arányt helyezzük előtérbe.

III.

A közszolgálat reformjának célja az állampolgárokat szolgáló, biztonságérzetüket megalapozó, szakszerű köztisztviselők megteremtése, megerősítése, a teljesítmények javítása. Ennek érdekében és részeként kívánunk biztos, politikai függőségektől mentes hátteret, szilárd, javuló megélhetési feltételeket, perspektívát garantálni a közszolgálatban dolgozók számára.

IV.

Közös erővel újra és újra meg kell küzdenünk a gazdaság fejlődését, az egyén előrelépését korlátozó legfőbb akadállyal: a tudás hiányával és elavulásával. Egyszerre van szükség a „kulcsképeségekre” (írás-olvasás, számolás, nyelvtudás, kommunikáció, Európa ismeret stb.) fejlesztésére és a szakmai tudás bővítésére, mélyítésére.

Az életen át tartó tanulás programja a mindig megújuló esélyt jelenti: folyamatos előrelépést, gyarapodást a munkavállalóknak és gazdálkodóknak, munkahelyet és megélhetési lehetőséget a munkanélkülieknek. A Kormányprogram célul tűzte ki, hogy a kormányzati ciklus végére nyolcszázezer-egymillió felnőtt kapcsolódjon be a képzésbe. Ezt szolgálja a minisztériumi cselekvési program, az egész életen át tartó tanulás megalapozásának, a kapcsolódó intézményrendszer továbbfejlesztésének készülő kormányzati stratégiája.

V.

Fontos törekvésünk, hogy mindenkinek - munkavállalónak, munkát keresőnek, munkáltatónak - növekedjen a biztonsága, a védelme. Ezt szolgálják:

- a foglalkoztatotti jogviszony területén a közszolgálati reform, a Munka Törvénykönyve átfogó felülvizsgálata, a nem hagyományos formában történő foglalkoztatás jogi kereteinek kialakítása, szélesítése;
- az egységes, naprakész munkaügyi nyilvántartás bevezetése;
- a szociális párbeszéd fórumainak megerősítése, bővítése, érdemi működtetése, a társadalmi és civil kapcsolatok szélesítése;
- az európai jogszabályok és irányelvek átvételének befejezése.

Globalizálódó világunkban nő a jelentősége a közösségeknek, a kiszolgáltatottság elleni védelemnek. Kormányunk a sokféleségre és a társadalom különböző csoportjait összetartó, erősödő közösségekre kíván támaszkodni a munka világában is, a hagyományosakra és az alakuló, megerősödő újakra, az együttműködő társadalomra.

Jogszabályalkotás, kapcsolat a törvényhozással

A jogszabályalkotási, törvényelőkészítő munka igen sok feladatot ró a Foglalkoztatási és Munkaügyi Minisztériumra a jogszabályok nagy száma miatt, és azért, mert nagy részük - a közalkalmazotti jogviszonyra, a képzési rendszerre, támogatásokra, a megváltozott munkaképességekre vonatkozó szabályok - más minisztériumok jogalkotásához kapcsolódik, illetve tárcánknál előkészített jogszabályokhoz kell illeszkedniük a más kormányzati szerveknél kialakított törvényeknek, rendeleteknek. Az FMM-nél készülő, lényegében valamennyi jogszabály csak a munkavállalói, munkáltatói érdekképviselletekkel történő, széles körű, alapos egyeztetés követően hirdethető ki, kerülhet az Országgyűlés elé.

Speciális érdekegyeztető fórumként működik a Munkavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság, amely a munkavédelem országos programjáról szóló 20/2001. (III. 30.) OGY határozat végrehajtásával kapcsolatos egyes feladatokról szóló 2005/2002. (I. 11.) Kormányhatározat alapján, az ott meghatározott feladat- és hatáskörrel végzi tevékenységét, szervezi a Program végrehajtását, véleményezi az éves intézkedési és ütemtervről szóló kormányhatározatok tartalmát.

A minisztérium feladatai számos szállal **kapcsolódnak a törvényhozás munkájához**. Előkészíti a hatáskörébe tartozó törvényjavaslatokat, a miniszterhez intézett interpellációkra, kérdésekre, napirenden kívüli felszólalásokra adandó válaszokat, a miniszter évenkénti meghallgatását a Foglalkoztatási és munkaügyi bizottságban. Állandó kapcsolatot tart az országgyűlési képviselőkkel, bizottságokkal, folyamatos információt szolgáltat a minisztériumnak az Országgyűlés munkájáról.

A minisztériumot az Országgyűlésben a miniszter, akadályoztatása esetén a politikai államtitkár képviseli. A kapcsolattartásért, együttműködésért, a folyamatos információcseréért a minisztériumon belül a Parlamenti Titkárság felelős.

A minisztériumi feladatok ellátása során **elsősorban a Foglalkoztatási és munkaügyi bizottsággal** tart kapcsolatot, de az Önkormányzati, a Gazdasági, a Szociális és Családügyi, vagy az Oktatási Bizottság is számos esetben napirendre tűzi a tárca előterjesztéseit. A Foglalkoztatási bizottságnak több albizottsága van: Ellenőrzési, Európai Integrációs, Rehabilitációs, Roma foglalkoztatási, Hátrányos helyzetű térségek albizottságok. A bizottságok és albizottságaik meghatározott témakörökben jelentéseket, beszámolókat, valamely törvény végrehajtásával összefüggő tájékoztatókat kérhetnek a minisztériumtól, illetőleg napirendre tűzhetik azok megtárgyalását.

Feladatok a T. Házban

A minisztérium megalakulásától a 2003. évi téli rendkívüli ülészak bezárásáig az Országgyűlés munkájához kapcsolódó, a tárcát érintő feladatok:

A TÖRVÉNYALKOTÁSSAL KAPCSOLATOS FELADATOK VÉGREHAJTÁSA

A Kormány megalakulásától számított elmúlt időszakban a tárca 9 törvényjavaslatot terjesztett az Országgyűlés elé és két önálló képviselői indítványként benyújtott törvényjavaslat országgyűlési tárgyalásán működött közre.

Az Országgyűlés által elfogadott és kihirdetett törvények:

- A T/25. számú, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény módosítását tartalmazó, önálló képviselői indítványként benyújtott törvényjavaslat. (2002. évi XIX. tv.)
- A T/1202. számú, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény, a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény, a szakképzési hozzájárulásról és a képzési rendszer fejlesztésének támogatásáról szóló 2001. évi LI. törvény, a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló törvényjavaslat. (2002. évi LIII. tv.)
- A T/2038. számú, az európai üzemi tanács létrehozásáról, illetve a munkavállalók tájékoztatását és a velük való konzultációt szolgáló eljárás kialakításáról szóló törvényjavaslat. (2003. évi XXI. tv.)
- A T/2052. számú, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény, valamint az ezzel összefüggő törvények jogharmonizációs célú módosításáról szóló törvényjavaslat. (2003. évi XX. tv.)
- A T/5370. számú, a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat. (2003. évi CVI. tv.)
- A T/5517. számú, a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény módosításáról szóló, önálló képviselői indítványként benyújtott törvényjavaslat. (Törvény száma: 2003. évi XCIX. tv.)
- A T/5669. számú, egyes törvényeknek az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás létrehozásával összefüggő módosításáról szóló törvényjavaslat. (2003. évi XCIV. tv.)
- A T/6231. számú, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény és egyéb munkajogi tárgyú törvények módosításáról szóló törvényjavaslat. (2003. évi CXVIII. tv.)
- A T/6232. számú, a Munkavállalói Résztulajdonosi Programról szóló 1992. évi XLIV. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat. (2003. évi CXIX. tv.)

Tárgyalás alatt álló törvényjavaslatok:

- A T/4261. számú, a polgári szolgálatról szóló 1997. évi XXI. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat
- A T/6776. számú, a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény módosításáról szóló törvényjavaslat

AZ ORSZÁGGYŰLÉS ÁLTAL 2003. FOLYAMÁN ELFOGADOTT, AZ FMM FELADATKÖRÉT ÉRINTŐ ORSZÁGGYŰLÉSI HATÁROZATOK:

- A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája 88. ülészakán elfogadott, az anyaság védelméről szóló 183. számú Egyezmény megerősítéséről szóló H/4019. számú országgyűlési határozati javaslat (71/2003. (VI. 24.) OGY. hat.)
- A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája 88. ülészakán elfogadott, az anyaság védelméről szóló 183. számú Egyezményről, valamint az anyaság védelméről szóló 191. számú Ajánlásról szóló beszámoló elfogadásáról szóló H/4021. számú országgyűlési határozati javaslat (72/2003. (VI. 24.) OGY. hat.)
- A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája 90. ülészakán elfogadott, a szövetkezetek elősegítéséről szóló 193. számú Ajánlásról szóló beszámoló elfogadásáról szóló H/6331. számú országgyűlési határozati javaslat. (128/2003. (XI. 26.) OGY. hat.)

AZ ORSZÁGGYŰLÉSNEK A KORMÁNY ÉS A KÖZIGAZGATÁS MŰKÖDÉSÉT ELLENŐRZŐ MUNKÁJÁVAL KAPCSOLATOS TÁRCASZINTŰ FELADATOK VÉGREHAJTÁSA

A napirenden kívüli felszólalások közül 15 képviselői felszólálásra történt reagálás.

A Kormány nevében Kiss Péter miniszter kétszer, Burány Sándor miniszter egyszer szólalt fel.

Az országgyűlési képviselők az adott időszakban 23 interpellációt nyújtottak be, amelyből 7 hangzott el.

A feltett kérdések száma 23, amelyből 13 hangzott el.

Írásbeli választ igénylő kérdések száma 111 volt.

Azonnali kérdések száma 17, amelyek közül 16 hangzott el.

Az Országgyűlés Foglalkoztatási és munkaügyi bizottsága és albizottságai részére a tárca összesen 38 tájékoztatót, illetve beszámolót készített, melyeknek jelentős részét a bizottságok meg is tárgyalták.

Az európai integrációs folyamatból adódó tárcafeladatok

A tárca európai uniós csatlakozásra való felkészülése 2003 áprilisában – a Csatlakozási Szerződés aláírását követően – minőségileg új szakaszhoz érkezett. Ettől az időponttól kezdődően már nem csupán a még hátralevő hazai jogharmonizációs, intézményfejlesztési feladatok jelentik a felkészülést, hanem a tárca szakértői „aktív megfigyelői státuszban” bekapcsolódhattak az uniós döntéshozatali mechanizmusba is. Ez azt jelenti, hogy a minisztérium vezetői és szakértői minden szinten jelen vannak az uniós testületekben, kifejezhetik nézeteiket és lobbizhatnak a magyar érdekek mellett. Ezzel a tagállamként való működésre való felkészülés utolsó szakaszához érkezett.

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium továbbra is első helyen felelős a Foglalkoztatás és szociális ügyek fejezetért (az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium társfelelőssége mellett). A fejezeten belül önállóan felelős a munkajog, a szociális párbeszéd, a foglalkoztatáspolitikai, az Európai Szociális Alap, a munkahelyi biztonság témaköreirért. 2003-ban a nők- és férfiak esélyegyenlősége témakör felelőssége, valamint a romák társadalmi integrációjával kapcsolatos kormányzati feladatok ellátása a Kormány irányítása és az esélyegyenlőségi tárca nélküli miniszter felügyelete alatt működő Esélyegyenlőségi Kormányhivatal feladatkörébe került.

A fejezeten belül kiemelt jelentőséggel bír az Európai Foglalkoztatási Stratégiába való bekapcsolódás, az Európai Szociális Alap támogatásainak fogadásával összefüggő feladatok, valamint a szociális partnerek felkészítése az európai szociális párbeszédre.

Foglalkoztatás és szociális ügyek

Munkajog

Az elmúlt évek jogharmonizációs lépései nyomán a magyar munkajogi szabályozásba a leglényegesebb irányelvek már beépültek. A Munka Törvénykönyve gyakorlatilag már ma is összhangban áll a közösségi szabályozással. Önálló törvény készült az Európai Üzemi Tanácsokra vonatkozóan.

Szociális párbeszéd

Az ágazati szintű szociális párbeszéd erősítése érdekében a magyar kormány a szociális partnerekkel közösen, Phare támogatással a közelmúltban zárta le azt a programot, amelynek célja, hogy mindazon ágazatokban, ahol a szociális partnerek azt kezdeményezik, alakuljon Ágazati Párbeszéd Bizottság (ÁPB), amely intézményi keretet ad a szociális partnerek kollektív tárgyalásainak, illetve a szociális partnerek konzultációinak.

A Phare program keretében 2004. januárig 28 ágazati (alágazati, szakágazati) párbeszéd bizottság jött létre és kezdte meg munkáját. A Phare program befejezését követően a Kormány biztosítja az ÁPB-k működéséhez szükséges intézményi, infrastrukturális és személyi feltételeket. A szociális partnerek részvételével – a 2003. július 2-ai Keretmegállapodásban foglaltak alapján – készül az ÁPB-k működését biztosító jogszabály koncepciója. 2004. január során megalakult az Ágazati Párbeszéd Bizottságok Tanácsa.

A szociális partnerek kapacitásainak megerősítése, az Európai Unióban betöltendő szerepükre való felkészülésük érdekében az elmúlt évben számos program, illetve kezdeményezés indult. 2003. évben jelentősen nőtt a munkaadói és munkavállalói érdekképviselői szervezetek uniós felkészülését elősegítő programok támogatása. A Tagállamként Működés Programja (TMP) keretében folytatódik az integrációval kapcsolatos többletfeladatok támogatása, melyhez a MAT jelentős forrást biztosított.

Foglalkoztatáspolitikai

A kormány legfontosabb céljának az aktivitás, a foglalkoztatás színvonalának növelését, a munkaerő versenyképességének javítását tekinti. A célok teljesítését számos, már meghozott intézkedés, program szolgálja, az utóbbi évben az aktivitás és a foglalkoztatás színvonala is javult. Megállapítható ugyanakkor az is, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben az eredmények megszilárdítása is komoly erőfeszítéseket igényel, és a célok teljesítéséhez további lépésekre, összehangolt kormányzati cselekvésre van szükség. Ezért elkészült egy átfogó helyzetelemzés, és egy olyan intézkedési csomag, amely eltérő eszközöket kínál a rövid és a hosszabb távú feladatokra, felkészül a demográfiai helyzet változásaiából, a gazdasági szerkezet-átalakulás gyorsulásából, az EU-csatlakozásból adódó hosszabb távú folyamatok kezelésére. A jelenlegi helyzetben különösen fontos a gazdaság foglalkoztatás-teremtő lehetőségeinek maximális kihasználása, a bejelentett foglalkoztatás bővítése. A foglalkoztathatóság javításának kulcsa a munkaerőpiac-igényeihez jobban igazodó minőségű és szerkezetű képzés biztosítása. Ezért kiemelt cél az iskola és a munkaerőpiac kapcsolatának erősítése, az életen át tartó tanulás lehetőségének megteremtése. A foglalkoztatáspolitikai és oktatáspolitikai döntések megalapozása érdekében javítani kell az előre látást, ki kell alakítani a munkaerőpiaci és az oktatás-tervezési rendszerét, és az ezen alapuló információ-szolgáltatást.

Unió tagságunk egyik legnagyobb kihívása a hazai foglalkoztatáspolitikai összehangolása az Európai Foglalkoztatási Stratégiával, azoknak az intézményeknek, kapacitásoknak a kiépítése, amelyek garantálják, hogy hazánk be tudjon kapcsolódni az Európai Unió tagországai között megalósuló egyeztetési, a célok, intézmények közelítését segítő nyitott koordinációs mechanizmusba.

A felkészülést egy speciális – Európai Bizottság - magyar kormány közötti – együttműködés segítette. Ennek keretében a magyar kormány 2001 októberében aláírta a Közös Foglalkoztatáspolitikai Értékelést, amely az Európai Bizottsággal egyetértésben rögzítette az elkövetkező évek legfontosabb célkitűzéseit és prioritásait a foglalkoztatáspolitikai, illetve munka-erőpiaci politika területén. Az előrehaladásról a magyar kormánynak rendszeresen jelentést kellett adnia a Bizottság számára 2002 és 2003 tavaszán.

2004 októberére már az Európai Unió tagjaként – el kell készítenünk, és be kell nyújtanunk az Európai Bizottságnak Nemzeti Foglalkoztatási Akciótervünket, amely összegzi az európai foglalkoztatási célok megvalósítását szolgáló törekvéseinket, hosszabb távú foglalkoztatáspolitikánk fő elveit és lépéseit. Ennek megalapozására, a közeljövő konkrét feladataira intézkedési terv készült, amelynek fontos elemei: előrelátásunk javítása, az iskolarendszer és a munkaerőpiac kapcsolatának erősítése, az adórendszer és a foglalkoztatási formák átalakítása, az ellenőrzés hatékonyságának növelése a munkaerőpiac szélesítése, rugalmasságának növelése érdekében, az állam közvetlen foglalkoztatási, foglalkoztatást támogató szerepének és a gazdasági konjunktúra változásainak összehangolása, a jogi és intézményi rendszer továbbfejlesztése. A foglalkoztatási és az azt megalapozó gazdaságpolitikai irányvonalak kialakítása szoros tárcaközi együttműködésre, összkormányzati cselekvésre épül. Megköveteli, hogy kölcsönösség alakuljon ki az egyes szakpolitikák között: a gazdaságpolitikai döntések alapozzák meg a foglalkoztatási törekvéseket, számoljanak a várható folyamatok, tervezett intézkedések munkaerő-piaci következményeivel.

Munkahelyi biztonság

A munkabiztonsággal összefüggő irányelvek harmonizációja az elmúlt években gyakorlatilag megtörtént. A hátralévő időben így csupán a korábban már módosított jogszabályok végső – néhány speciális irányelv alapján történő - kiigazítása, pontosítása jelent feladatot. Folyamatos az irányelvekhez kapcsolódó szabványok honosítása is.

A társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem, a fogyatékosok integrálása - foglalkoztatási és munkaügyi összefüggések

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium a maga illetékességi területein részt vesz azoknak az átfogó, horizontális feladatoknak a teljesítésében is, amelyeket a csatlakozási folyamatban kiemelt politikai figyelem övez.

A társadalmi kirekesztődés elleni küzdelem, amely az Európai Unió egyik prioritása napjainkban, szintén megjelenik a tárca feladatai között. A Bizottság kezdeményezésére ezen a területen átfogó munka indult meg, magyar részről az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium főfelelősségével. 2003 decemberében aláírásra került – a Foglalkoztatáspolitikai Közös Értékeléshez hasonlóan – egy olyan Közös Memorandum, amely az elkövetkező évek célkitűzéseit, prioritásait rögzíti a társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében. A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium a „Küzdelem a munka világából történő kirekesztődés ellen” elnevezésű, Phare támogatással megvalósuló projekttel is kapcsolódik e folyamathoz, a munka világát érintően segítve a társadalmi beilleszkedést.

A megyei munkaügyi központok éves munkatervükben a roma integráció elősegítése érdekében részmunkatervet készítenek. A részmunkatervekben kiemelt helyet kapnak az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök sorában a komplex munkaerő-piaci programok, melyek keretében roma közösségszervezők, roma asszisztensek, mentorok, foglalkoztatás-szervezők segítik a roma közösségek érdekfelismerő és érdekérvényesítő képességeinek kibontakoztatását.

A közmunkaprogramok döntően a tartós munkanélküliek, ezen belül a roma munkavállalók foglalkoztatási nehézségeinek enyhítését célozzák. A közhasznú foglalkoztatás, mint aktív eszköz szintén jelentős szerepet játszik a tartós munkanélküliség kezelésében.

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium megállapodást kötött az Országos Cigány Önkormányzattal a romákat érintő munkaerő-piaci feszültségek kezelésére. Közös erőfeszítéseket teszünk a romák foglalkoztatási szintjének emelésére, elősegítjük a munkaerő-piaci szereplők tevékenységének összehangolását. A területi munka összehangolására a megyei munkaügyi központok és kirendeltségeik együttműködési megállapodást kötöttek a cigány kisebbségi önkormányzatok megyei és helyi képviselőivel a diszkrimináció visszaszorítása és az esélyegyenlőség megteremtése érdekében.

A minisztérium regionális fórumok, országos szakmai konferenciák keretében ismerteti a foglalkoztatáspolitikai és a munka világához kapcsolódó azon intézkedéseket, eljárasmódokat, aktuális pályázatokat, melyek a tartós munkanélküliek társadalmi beilleszkedését segítik elő.

A szaktárca anyagi támogatással járult hozzá a cigány kisebbségi önkormányzatok körében végzett, az MTA Kisebbség Kutató Intézet által felügyelt szociológiai felméréshez, melynek célja a kisebbségi önkormányzati képviselők EU-csatlakozással összefüggő képzési igényeinek felmérése volt.

A fogyatékos személyek társadalmi beilleszkedése érdekében a munkaügyi központok kommunikációs szempontú akadálymentesítésével, a rehabilitációs információs centrumok bővítésével továbbfejlesztettük a foglalkozási rehabilitációs szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést. Civil szervezetek bevonásával kidolgoztunk, kipróbáltunk a nyílt munkaerőpiacra vezető új és alternatív munkaerő-piaci szolgáltatásokat és megkezdtük azok országos terjesztését. A munkát több, ingyenesen hozzáférhető szakmai kiadvánnyal segítjük.

A magyar közigazgatás történetében elsőként készítettünk el olyan kiadványt, amely értelmileg akadályozott személyek számára a könnyen érthető nyelvezet, látássérült személyek számára braille formátum segítségével hozzáférhető. A kiadvány ENSZ és ILO dokumentumok alapján segíti a megváltozott munkaképességű munkavállalók és a munkaadók jogaikkal kapcsolatos tájékozódását.

Elkészült továbbá egy olyan vitaanyag, amelynek részletes kimunkálásával a megváltozott munkaképességű (egészségkárosodott és fogyatékos) személyek foglalkoztatását és annak állami támogatását új alapokra helyezhetjük. Célunk a nyílt munkaerő-piaci integrációval, a védő foglalkoztatással és a szociális foglalkoztatással szembeni minőségi elvárások megfogalmazása. Ezzel az állami támogatások célzottabbá, a felhasználásuk ellenőrizhetőbbé válik.

A személyek szabad áramlása fejezet

A személyek szabad áramlása fejezeten belül a minisztérium **a munkaerő szabad áramlásának témaköréért** felelős - szoros együttműködésben a Külügyminisztériummal -, tekintettel arra, hogy a munkaerő-áramlás kérdése egyszerre igényel külpolitikai tevékenységet és az ezzel szorosan összefüggő szakmai feladatok megoldását.

A Csatlakozási Szerződés aláírását követően a Külügyminisztérium főfelelősségével, a tárca aktív közreműködésével a magyar kormány igyekezett minél előbb és minél részletesebb információt szerezni a jelenlegi tagállamoktól a várható munkaerő-piaci nyitásról. Jelenleg azonban a tagállamok hivatalos álláspontja csak részben ismert. Az Európai Bizottság, azon belül is a munkaügyi, foglalkoztatási témákért felelős biztos visszatérően sürgette és sürgeti a tagállamokat, hogy nyilatkozzanak a munkaerőpiac nyitásával kapcsolatos szándékaikról. A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium is minden lehetőséget megragad, hogy nyomást gyakoroljon ebben a kérdésben tagállami partnereire. Számos miniszteri szintű találkozó és egyéb kétoldalú nemzetközi tárgyalás napirendjén szerepelt a kérdés.

A minisztérium szervezete és intézményei

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium az a „régí új” minisztérium, amely szoros együttműködésben kell, hogy dolgozzon mind a szociális területtel, mind a gazdaságfejlesztésben érintett tár-cákkal. A Minisztérium, mint stratégiai irányító és jogalkotó irányítja a teljes munkaügyi intézményrendszert, így a középírányítói funkciókat ellátó Foglalkoztatási Hivatalon keresztül a munkaügyi központokat a 174 kirendeltséggel együtt. Felügyeli az Országos Munkaügyi és Munkavédelmi Főfelügyelőséget és a Nemzeti Felnőttképzési Intézetet.

A kormány közigazgatási reformja alapján a „szolgáltató állam” gondolata mentén átvilágítottuk a Minisztérium szervezeti felépítését, és az európai uniós tagság követelményeit is figyelem bevéve alakítjuk ki új Szervezeti és Működési Szabályzatunkat.

A minisztériumon belüli intézményfejlesztés jelentős részben összefügg az uniós csatlakozással, **az európai uniós támogatások felhasználásával kapcsolatos feladatainkkal.**

- Létrehoztuk a Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program végrehajtásáért, a végrehajtás jogsze-rűségéért és hatékonyságáért felelős **Irányító Hatóságot**, melynek biztosítania kell - többek között - a programok végrehajtását, a rendelkezésre álló források maradéktalan felhasználását, a közösségi jogszabályok betartását, a gazdálkodás átláthatóságát, a kifizetéseket, a rendszeres értékelést.
- Az európai uniós források felhasználásának ellenőrzése kiemelt állami feladat, így átalakítottuk belső ellenőrzési rendszerünket.
- Kijelölésre kerültek azok a tárcához tartozó **közreműködő, illetve szakmai segítségnyújtó** szerve-zetek, amelyek feladata a strukturális források felhasználásnak elősegítése, a pályázatok lebonyolí-tásában való részvétel. Ebben a feladatban partnereink az Oktatási Minisztérium részéről az OM Alapkezelő Igazgatósága, az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium részéről az ESZCSM Strukturális Alap Programiroda, az ESZA Kht. és a Foglalkoztatási Hivatalban létrehozott közremű-ködő szervezet, valamint az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány.
- A foglalkoztatáspolitikai célok megvalósításában, a tagországok gyakorlatához hasonlóan, kulcssze-repet játszik az **Állami Foglalkoztatási Szolgálat** (ÁFSZ). Jövőbeli feladatainak ellátását Phare támogatással folyó program is segíti.
- Az **Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség** feladatainak megyeiről regionális irányításra való áttérése folyamatban van annak érdekében, hogy képes legyen az átvett közösségi munkabiztonsági és munkajogi szabályok érvényesülésének, betartásának ellenőrzésére, különös tekintettel a kis- és középvállalkozások jelentős számára. Az intézményfejlesztés érdekében több Phare projekt is indult.

Állami Foglalkoztatási Szolgálat

Szervezete:

- a) Foglalkoztatási Hivatal,
- b) 20 megyei (fővárosi) munkaügyi központ és a munkaügyi központok 174 kirendeltsége,
- c) 9 regionális munkaerőfejlesztő és -képző központ.

Feladatai:

- információkat gyűjt és nyújt a munkaerő-piaci folyamatokról, prognózisokat készít a várható vál-tozásokról, orientálja az iskolafenntartókat a képzési struktúra és a beiskolázási mértékek meghatá-rozásában,
- feltárja az üres álláshelyeket, gyors, szakszerű munkaerő-közvetítést végez, segítséget nyújt a mun-káltatók munkaerő-igényeinek kielégítéséhez;

- differenciált, az egyéni sajátosságához igazított képzési-, bér-, munkahelyteremtő- és egyéb támogatásokkal, szolgáltatásokkal segíti az álláskeresőket, munkanélküliek elhelyezkedését, a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási rehabilitációját;
- célzott rétegprogramokat indít a leghátrányosabb munkaerő-piaci helyzetben lévő rétegek számára, az idősebbek, a munka világába visszatérni kívánó nők számára, a pályakezdők elhelyezkedésének támogatására, a romák képzésére, foglalkoztatására, beillesztésére stb.;
- elősegíti a foglalkoztatási válsághelyzetek, a jelentős létszámleépítések által okozott foglalkoztatáspolitikai problémák megoldását;
- ellátást nyújt az elhelyezkedni nem tudó, arra jogosult munkanélküliek számára;
- engedélyezi a külföldi állampolgárok magyarországi foglalkoztatását;
- a regionális képző központokon keresztül fontos szerepet játszik a munkaerő-piaci képzésben, a munkanélküliek átképzésében, a változó igényekhez való alkalmazkodás elősegítésével széles körben hozzájárul a munkaerő-állomány fejlesztéséhez;
- részt vesz az Európai Szociális Alap támogatásainak hatékony felhasználásában, a Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program két intézkedésének megvalósításában, továbbá közreműködő szervezetként felelős a HEF OP végrehajtásának folyamatos nyomon követéséért;
- az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk során működteti az Európai Foglalkoztatási Szolgálathoz (EURES hálózathoz) kapcsolódó nemzetközi munkaerő-közvetítési rendszert, az érdeklődő ügyfelek részére a külföldi országokban történő szakmatanulási, képzési lehetőségekről és az ezekkel kapcsolatos ország-specifikus információkról tájékoztatást nyújt;
- működteti az Egységes Munkaügyi Nyilvántartás számítógépes adatbázis rendszerét;
- internetes portált működtet a munkaerő-piaci, képzési, foglalkoztatási információk minél szélesebb körben történő megismertetése érdekében.

Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség és területi felügyelőségei

Feladata:

- elősegíti és ellenőrzi a munkavédelmi szabályok megtartását, amely kiterjed a munkáltatók és munkavállalók munkabiztonsággal kapcsolatos kötelezettségeinek teljesítésére, a munkahelyek létesítésére, a munkaeszközök üzemeltetésére, az alkalmazott technológiákra és anyagokra, valamint az egyéni védőeszközökre vonatkozó követelmények érvényesítésére, továbbá a munkabalesetek kivizsgálására, bejelentésére, nyilvántartására és megelőzésére tett intézkedésekre;
- munkaügyi ellenőrzést végez, amely kiterjed a munkaszerződésekre, bejelentési kötelezettségekre, a munkaügyi nyilvántartásokra, a hátrányos megkülönböztetés tilalmára, a sérülékeny munkavállalói csoportok foglalkoztatására, a munkaidőre, a pihenőidőre, a rendkívüli munkavégzésre, valamint a szabadságra vonatkozó szabályokra, a munkabérre, a külföldiek foglalkoztatására, a szakszervezet szervezését biztosító szabályokkal összefüggő munkáltatói kötelezettségekre, egyes választott tisztséget betöltő munkavállalók védelmére, a szakszervezet által kifogásolt intézkedésekkel összefüggő munkáltatói kötelezettségek végrehajtására, illetve a teljesítménykövetelmény megállapítása tekintetében az előzetes foglalkoztatói eljárás lefolytatásának tényére, valamint a teljesítménykövetelmény és a teljesítménybér-tényezők alkalmazása előtti közlésére vonatkozó szabályok megtartására.

Nemzeti Felnőttképzési Intézet

Feladatai többek között:

- a felnőttképzési tevékenység szakmai, módszertani fejlesztése;
- a felnőttképzésre vonatkozó szakmai dokumentációk létrehozása és folyamatos fejlesztése;
- a felnőttképzési kutatások és felnőttképzési szakmai szolgáltatások országos összehangolása;
- a felnőttképzés, a közoktatás, a felsőoktatás, illetve a közművelődés közötti kapcsolatok erősítése;
- a nemzetközi együttműködés, így az Európai Unió tagországainak felnőttképzési intézményeivel;
- a felnőttképzés fejlesztését célzó FMM támogatási források pályázati úton történő elosztása;
- a Felnőttképzési Akkreditáló Testület Titkársága működtetése, az akkreditált felnőttképzési intézmények és programok nyilvántartása;
- közreműködés az Országos Felnőttképzési Tanács működtetésében.

Felnőttképzési Akkreditáló Testület

A felnőttképzési tevékenységet végző intézmények és programok akkreditációjának elvégzésére felhatalmazott, független szakmai testület, amely ellenőrzési hatáskörrel is rendelkezik az akkreditált felnőttképzést folytató intézmények felnőttképzési tevékenysége felett, és az ellenőrzés eredményéhez képest dönthet az akkreditáció visszavonásáról.

Országos Foglalkoztatási Közalapítvány

Az Országos Foglalkoztatási Közalapítványnak (OFA) jelentős szerepe van a minisztériumi célok teljesítésében, az Európai Szociális Alap pénzeszközeinek felhasználásában:

- támogatja a munkaerőpiac nem állami szerveződéseit, valamint ezek foglalkoztatást elősegítő kezdeményezéseit, szakmai rendezvényeit és kiadványait,
- az új típusú aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök bevezetése érdekében kutatásokat, kísérleti programokat indít és ezek tapasztalatainak értékelése alapján javaslatot tesz intézményes alkalmazásukra,
- munkaügyi tárgyú kutatásokat támogat és koordinál,
- támogatja a szociális partnerek érdekegyeztetésben való részvételéhez szükséges felkészülést,
- tömeges létszámleépítéssel érintett munkavállalók átmeneti foglalkoztatása érdekében foglalkoztatási társaságokat szervez, támogat,
- a Célszervezetekben ellátja az állam tagsági (részvényesi) jogainak gyakorlásával kapcsolatos feladatokat,
- új tevékenységként, az OFA-nál alakul meg az EQUAL programot lebonyolító szervezet is.

Együttműködési megállapodások

Céljaink teljesítését, a programok kidolgozását és megvalósítását szolgálják azok az együttműködési megállapodások is, amelyeket a munkaügyi tárca a gazdaság és a tudományos élet szereplőivel kötött az emberi erőforrás-fejlesztést szolgáló lépésekről, egy hosszabb távú együttműködés megállapozásáról:

a **Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségével** a felnőttképzés bővítését, korszerűsítését, a képzettség emelését szolgáló lépésekről;

a **Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával** a foglalkoztatási színvonal emelése, a gazdasági aktivitás növelése, a magas hozzáadott értéket előállító, versenyképes tudással rendelkező munkaerő fejlesztése, a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű munkavállalók munkaerő-piaci beilleszkedésének elősegítése, valamint a foglalkoztatás, a képzés és a gazdaság kapcsolatának erősítése céljából;

a **Magyar Agrárkamarával** a foglalkoztatási szint emelése, a humán erőforrás fejlesztése és ezzel kapcsolatban az Európai Unióhoz történő csatlakozással összefüggő stratégiai feladatok végrehajtása érdekében;

a **Magyar Tudományos Akadémiával** a tudásalapú társadalom kiépülésének és gazdasági hatásának feltárását szolgáló, széles körű társadalmi együttműködésre épülő tudományos fórum kialakításáról; az egész életen át tartó tanulás kutatásáról; a munkaerő-piaci képzési és átképzési programok eredményességének makrogazdasági, regionális és kistérségi vizsgálatáról;

a **Magyar Teleház Szövetséggel** a távoktatási, illetve távmunka programok elterjesztése, támogatása területén;

az **Ipartestületek Országos Szövetségével** a kisvállalati képzési rendszerek fejlesztéséről, a jogalkotásban való együttműködésről;

az **Országos Cigány Önkormányzattal** a romákat érintő munkaerő-piaci feszültségek kezeléséről;

a **Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetségével** a fogyatékkal élők gazdasági aktivitásának, munkaerő-piaci beilleszkedésének segítéséről, a mozgáskorlátozottak által elérhető és elvégezhető munkavégzési – mindenek előtt távmunka - formák, a kapcsolódó képzési lehetőségek fejlesztéséről és kihasználásáról;

a **Gazdálkodási és Tudományos Társaságok Szövetségével** az emberi erőforrásokkal való hatékonyabb és humánus gazdálkodás feltételeinek megteremtése, a munkaügyi kapcsolatok, a társadalmi párbeszéd, a foglalkoztatáspolitikai eszközrendszerének továbbfejlesztése, az esélyegyenlőség és a munkabiztonság szakterületein kifejtendő hatékonyabb szakmai, tudományos tevékenység elősegítéséről;

a **Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel** az egyéni védőeszközök ellenőrzése, bejelentése, a munkavállalók munkahelyi biztonsága és egészségvédelme érdekében;

az **Országos Rendőrfőkapitánysággal, a BM Határőrséggel, a Vám- és Pénzügyőrséggel** a munkaügyi ellenőrzés területén.

Kapcsolattartás az állampolgárokkal

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztériumnak és háttérintézményeinek tevékenysége, a munkaerő-piaci helyzet, a foglalkoztatáshoz nyújtott támogatások, a munkanélküli ellátások, a bérek és a munkafeltételek alakulása közvetlenül érinti az embereket, életkörülményeiket. Ezért tárcánknek több szinten is kapcsolatot kell tartania a közvéleménnyel, az állampolgárokkal.

A munkaügyi központokban és kirendeltségen dolgozó több ezer munkatársunk közvetlen, napi kapcsolatban áll az állást keresőkkel, munkanélküliekkel, munkaadókkal. Munkánk megítélését ezért jelentős mértékben meghatározza, milyen fogadtatásban részesítik őket, valóban tapasztalják-e minden nap és minden területen segítő szándékunkat.

Az FMM feladata, hogy adjon támogatást, háttérrel a szociális párbeszéd kiszélesítéséhez, intézményeinek eredményes működéséhez. Az itt született megállapodások, a tárgyalt dokumentumok, az átadott információk több millió munkavállaló keresetét, munkafeltételeit, jövőjét érintik. Ezért arra törekszünk, és arra ösztönözzük a munkaadói és munkavállalói szervezeteket és az ágazathoz kötődő civil szervezeteket is, hogy minél több embert kapcsoljanak be abba a körbe, amelyet nem csupán érintenek az érdekegyeztetés, civil párbeszéd intézményeiben kötött megállapodások, hanem maguk is részt vesznek annak előkészítésében és megvalósításában.

Ennek megfelelően kapcsolataink nagy része közvetlen, személyes kapcsolat, a munkaügyi kirendelt-ségeken, illetve a társadalmi párbeszéd fórumain zajlik. Az állampolgárok tájékoztatását, a bejelentések fogadását, igényeinek kielégítését szolgálják ezen túlmenően

- a tárca és a háttérintézmények honlapjai (www.fmm.gov.hu), amelyeken keresztül az állampol-gároknak módjuk van kérdéseket feltenni a minisztérium munkatársai számára, véleményezni terveinket, programjainkat (info@fmm.gov.hu);
- munkajogi kérdésekben tanácsadás a Foglalkoztatási Hivatal munkajogi tanácsadó ügyfélszolgá-lati irodájánál (Budapest, V. ker. Akadémia u. 3., telefon: 475 5860).

A szakmai kommunikációban jelentős szerepe van a Munkaügyi Szemle című, havonta megjelenő szak-folyóiratnak.

A minisztérium társadalmi kapcsolatai, érdekegyeztető partnerei

Háromoldalú tárgyalások, szociális partnerek

A szociális párbeszéd legátfogóbb, országos fóruma az **Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT)**, a mun-kavállalók, munkáltatók és a kormány közötti folyamatos párbeszéd intézménye. Ülésein állapotnak meg a minimálbér, a keresetnövekedés ajánlott mértékéről, hatáskörébe tartozik a munka világával összefüggő valamennyi kérdés, beleértve a gazdaságot, a foglalkoztatást, és a jövedelmek alakulását befolyásoló adó, járulékos és költségvetési témákat is. Az OÉT plenáris, szakfórumi, szakbizottsági üléseken végzi munkáját. Legfontosabb fóruma a plenáris ülés, itt születik a megállapodások többsége.

Szakfórumai:

- Nemzeti ILO Tanács, amelynek feladata az ILO 144. sz., a tripartit tanácskozásokról szóló Egyezmény alapján, a Magyarország által ratifikált ILO egyezmények végrehajtásának elősegítése, az egyezmények által szabályozott területek törvénykezelésének és gyakorlatának figyelemmel kísérése.
- Európai Integrációs Tanács, amelynek feladata az európai integrációra való felkészülés során a folya-matos szakmai párbeszéd kialakítása, a csatlakozási tárgyalásokhoz szükséges szakmai-társadalmi konszenzusok megteremtése, az érdekképviselők különféle európai struktúrákkal folytatott kap-csolatainak fejlesztése, elősegítése.
- Ágazati Tanács, amelynek fő feladata az ágazati érdekegyeztetés koordinálása, az ágazati párbeszéd bizottságok megalakításának és munkájának segítése.

Szakbizottságai:

- az országos szintű bérmegállapodásokat, az ágazati kollektív szerződések kiterjesztését, a bér- és munkaügyi döntéseket előkészítő Bér-és Kollektív Megállapodások Bizottsága;
- a makroszintű gazdasági koncepciók, gazdaságpolitikai elképzelések szakmai egyeztetésének keretét adó Gazdasági Bizottság;

- a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű társadalmi csoportok (nők, romák, fogyatékkal élő és megváltozott munkaképességű emberek) esélyegyenlőségének megvalósulását segítő Esélyegyenlőségi Bizottság;
- a jövedelem-, bér- és munkaügyi statisztikák, a létminimum, a fogyasztói árindex használatát segítő, továbbfejlesztését kezdeményező Információs és Statisztikai Bizottság;
- a foglalkoztatáspolitikai koncepciókat, az alkalmazkodást segítő, átfogó programokat előkészítő-veleményező Munkaerő-piaci Bizottság;
- a Munka Törvénykönyve módosításának szakmai előkészítésével, a javaslatok jogi kidolgozásával foglalkozó, a minisztérium és a szociális partnerek folyamatos együttműködésének keretét biztosító Munkajogi Bizottság,
- a munkavédelemmel kapcsolatos átfogó elképzelések, jogszabályok, kormányhatározatok szakmai előkészítését végző Munkavédelmi Bizottság;
- Nemzeti Fejlesztési Terv Bizottság, amely biztosítja a szociális partnerek bevonását a Nemzeti Fejlesztési Terv összeállításának, illetve végrehajtásának folyamatában;
- a szakképzéssel, a felnőttoktatással, az élethosszig tartó tanulással összefüggő szakmai és koncepcionális kérdések szakértői kidolgozásával foglalkozó Szakképzési Bizottság;
- a Szociális Bizottság, amelynek feladata a társadalombiztosítást és a szociálpolitikát érintő kérdések szakmai véleményezése.

A költségvetési szférában országos szinten új, átfogó konzultatív fórumként működik az **Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács (OKÉT)**, a közalkalmazottakat, köztisztviselőket és a rendvédelmi ágazatban foglalkoztatottakat képviselő szakszervezetek, valamint a települési önkormányzatok képviselőinek részvételével.

A **Közalkalmazottak Országos Munkaügyi Tanácsa (KOMT)** a kormány, a közalkalmazottak és a közalkalmazottakat foglalkoztató intézményeket fenntartó önkormányzatok megbízott képviselőinek országos, ágazatközi fóruma. Működésének célja, hogy a felek közötti konzultációk, tárgyalások útján elősegítse a kölcsönös tájékoztatást, a vélemények megismerését, az érdekek egyeztetését, ajánlások, megállapodások elfogadását, a munka világában keletkező feszültségek megelőzését, rendezését.

A foglalkoztatáspolitikai források felhasználásának tripartit irányítása

A foglalkoztatási törvényben meghatározott célok elérésének, a feladatok teljesítésének finanszírozását szolgáló anyagi forrásokkal a foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter rendelkezik, rendelkezési jogát megosztva a **Munkaerő-piaci Alap Irányító Testületével (MAT-tal)**. A MAT a munkáltatók, a munkavállalók és a Kormány képviselőiből álló, önkormányzati jellegű, tripartit testület. Célja, hogy a törvényben meghatározott jogainak gyakorlásával, a Munkaerő-piaci Alappal való gazdálkodáson, annak ellenőrzésén keresztül is járuljon hozzá a foglalkoztatási feszültségek mérsékléséhez, a munkanélküliség csökkentéséhez.

A MAT-hoz hasonlóan a megyékben, a munkaügyi központok mellett is tripartit testületek, **munkaügyi tanácsok** segítik a munkát. Tagjai a területen működő munkáltatói, munkavállalói és önkormányzati képviselők. Feladatuk, hogy - a megye munkaerő-piaci helyzetére, programjára alapozva - meghatározzák a források elosztásának elveit, ellenőrzik azok felhasználását.

Civil kapcsolatok

A Kormány civil stratégiája szellemében (2003. június) az FMM kidolgozta és közzétette civil stratégiáját és cselekvési tervét. Az ágazati civil stratégia fő célkitűzései:

- kapcsolattartás az érdekképviselőket végző civil szervezetekkel, a civil párbeszéd intézményes kereteinek megerősítése, a munka világához, a társadalmi esélyegyenlőség megteremtéséhez, a humán erőforrás fejlesztéshez kötődő civil szervezetek számának növelése, működőképességük, stabilitásuk erősítése;
- a civil szervezetek részvételének megerősítése a minisztériumi döntés-előkészítésben, a döntéshozatalban és az ellenőrzésben;
- a civil, nonprofit, szolgáltató szervezetek széleskörű bevonása a közfeladatok teljesítésébe, a munkaügyi szervezettel való együttműködésük, munkamegosztásuk kiszélesítése, a civil szervezetek foglalkoztatási potenciáljának, illetve kapacitásának növelése a közös szolgálatában.

Az együttműködés intézményesített formái a szakmai tevékenységhez kapcsolódó civil fórumok és műhelyek. A Munkaügyi és Civil Kapcsolatok Főosztály (MCKF) a Civil Foglalkoztatási Műhely (CFM) keretében biztosítja az ágazati civil párbeszéd intézményi feltételét. Az együttműködés sikerét jelzi a CIVILÁDA 2003 rendezvényen való együttes részvétel, az FMM-CFM Hírlevél (2003. november) és a „Foglalkoztatás – Civilek, Partnerség és párbeszéd a munka világában” elnevezésű konferencia megszervezése. Az FMM civil adattárába a 2003. év során több mint 200 szervezet regisztráltatta magát és – a nyílt jogalkotás keretében – aktívan részt vesz az ágazati döntéselőkészítő munkában. Az interaktív kapcsolattartás lehetőségét az mckf@fmm.gov.hu elektronikus postacím biztosítja.

A MUNKAERŐ-PIACI ALAP BEVÉTELEI ÉS KIADÁSAI (millió forint)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
								(Értéke adóki)	(Összevétel átlapozva)
Munkaadói járulékok	61 115,4	91 148,1	97 730,2	84 751,7	93 623,0	110 524,1	131 610,3	146 185,6	163 947,0
Munkavállalói járulékok	20 673,3	28 970,7	32 504,2	37 334,1	42 864,0	50 537,4	60 035,3	47 141,3	50 201,2
Költségvetési támogatás (privatizációs bevételei is)	10 070,0								
Egyéb bevételek	1 977,1	1 489,9	1 820,6	2 345,6	3 595,6	3 451,9	3 222,2	4 182,5	1 746,9
Szakképzési egyéb bevételek									500,0
Rehabilitációs hozzájárulás	495,0	632,1	1 059,8	1 769,6	2 184,6	2 499,4	2 811,7	3 284,1	9 291,3
Visszatérítendő támogatások törlesztése	72,1	56,3	61,3	87,4	94,4	126,7	193,2	197,9	154,1
Szakképzési hozzájárulás és kölcsön visszafizetése	3 178,2	8 013,8	8 594,3	10 948,2	13 280,2	15 893,3	18 523,4	19 518,2	18 998,0
Bérgarancia támogatás törlesztése		189,3	259,8	63,1	108,2	216,7	237,4	236,8	986,1
Összes bevételek	97 581,1	130 494,2	142 030,2	137 299,7	155 750,0	183 249,5	216 633,5	220 746,4	245 824,6
Aktiv foglalkoztatáspolitikai eszközök	16 844,2	27 266,3	28 885,6	31 452,9	34 222,5	45 339,7	57 687,3	53 464,6	45 904,5
Foglalkoztatási és képzési támogatások	16 844,2	25 373,6	27 849,0	30 202,9	30 642,5	41 965,7	54 084,0	53 464,6	45 904,5
Gazdasági Minisztériumnak átadás				1 250,0	2 580,0	3 374,0	3 603,3		
Katasztrófa célú előirányzat átadás					1 000,0				
A közlekedési vállalatok ellenőrzése		1 892,7	1 036,6						
Szakképzési célú kiadások	3 601,1	6 444,8	7 221,2	9 768,0	12 224,8	15 983,0	18 553,3	15 296,6	18 225,6
Munkanélküli ellátások	53 314,8	55 806,4	64 122,4	64 416,0	61 719,4	56 570,9	63 222,1	68 364,3	75 027,0
Jövedelempló támogatás	9 628,0	18 584,8	21 081,2	22 400,7	18 908,6	8 525,5	1 390,0	200,7	1,0
Munkanélküli állományrendszer vállalkozásával kapcsolatos költségvetési befizetés								32 510,0	36 282,5
Önkormányzatok szociális igazgatási feladatainak támogatása					1 217,0	1 270,0	1 314,5	1 000,0	1 000,0
Közélmű munkavégzés					3 773,0	10 488,2	14 565,5	13 000,0	15 120,0
Aktiv korú nem foglalkoztatottak segélyezése					1 827,0	17 279,3	21 546,0	18 510,0	20 162,5
Bérgarancia kiadások	348,0	294,0	454,5	212,4	288,7	901,3	1 324,4	3 419,8	3 600,0
Rehabilitációs célú kiadások	386,8	895,7	8 535,0	11 643,8	15 046,2	20 130,7	21 299,5		
Munkahelyteremtő támogatás		895,7	1 535,0	1 653,8	2 046,2	2 130,7	2 299,5	2 843,0	3 041,0
Megvalósított munkaképességek támogatása			7 000,0	9 990,0	13 000,0	18 000,0	19 000,0	16 900,0	31 613,5
A munkaerő-piaci szervezetek működésére	7 157,7	10 974,1	11 640,2	12 693,2	12 474,4	15 102,4	17 897,8	22 075,2	22 134,6
Közmunkavégzés támogatása			933,0						1 600,0
OMMF-nek pénzeszköz átadás					344,7	359,2	372,5	398,6	417,5
TB alapnak átadás						2 404,2	1 978,4	1 357,8	1 000,0
Átadás EU-társfinanszírozásra									5 567,4
Territoráliskegyszerűsítés pénzeszközátadás									810,0
Nonprofit szektorbeli munkavállalás támogatása									600,0
Összes kiadás	91 280,6	120 266,1	142 873,1	152 578,0	162 046,3	194 354,4	221 151,4	249 340,6	282 107,1

FOGLALKOZTATÁSPOLITIKAI ÉS MUNKAÜGYI MINISZTERIUM

Cím: 1054 Budapest, Alkotmány u. 3.

Levélcím: 1243 Budapest Pf. 580.

Telefon: (+36-1) 473-8100

Fax: (+36-1) 473-8101

E-mail: info@fmm.gov.hu

Internet: www.fmm.gov.hu

Kiadványtervezés és kivitelezés: OZ 2000 Kft.

e-mail: oz2000@enternet.hu

